Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ШОАТТА, 1 ОКТЯБРЬ, 1983 ШУ. ◆ № 118 (6840). ◆ Мах 3 кеп.

Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхоша, дерригача советски халкъо санна чІоагІа раьза долаш тІаийцар КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Юрий Владимирович Андропова яь Заявлени. Дунен тІарча империализмо къайлагІа лелабу тийша болхи Рейгана правительства сихдаь герзаш Іоадеш хилари эгІазбаха харцахьа а лоархІаш, уж чІоагІа лоІам болаш ба шоай къахьегамца машара гІулакхи вай сийлахь-йоккхача Даьхен оборонни низи чІоагІбе.

КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Ю. В. Андропова яь ЗАЯВЛЕНИ

Советски кулгалхоша дипза даргдоацаш лерхІ советски нахага, кхыча халкъашка, паччахьалкхений политика хьаеча бехктокхаме мел барашка США хІанзарча администраце дунен халкъашта юкъерча гІулакхашка дІахьоча паьхъах шоашта хетар дІадоакхийтилга.

Нагахьа санна, лоаца аьлча на — машара цІенхаштта кхераме бола милитаристски кинъ. Цун чулоацам — кхыча паччахьалкхений малкъийн хьаштал ца а лоархІаш Америка вІашагІкхийттача Штаташта дунен тІа совле йола позишеш Іалашъе гІортар.

Алхха цу де лерхІарашта тІадеравдаь да США тІеме потенциал цІаккха а ца дайнача тайпара йоккхагІъяр. Герза дерригa тайпаш — ядерни, химически, массала дар хьадара шерра масштабаш йола программа. Ца согалуш сиха герзашца кийчлулга хІанз космосе а дІадоржаде лерхІ цар.

Тайп-тайпара бахьанаш дага а лувцаш Америка тІема цилаш США территорена эзараш километраш гаьна хилар шердеш латт. Хьакхоллаш я кхыча паччахьалкхений гІулакхашта герзашварча низий гІоьна юкъарчал доацаш юкъегІертара. Вашингтоно яхар на деча моллагІча мехка духьала американски герз даккхара плацдармаш. Из бахьан долаш дунен ерригача районашка — Европе, Азе, Африке, ГІаргІарча Малхбоалере, Центральни Америке кхохнам дегІабенаб.

Вашингтона еррига уж кхераме планаш чакхйоахача тІа-тІа духкагІа юкъеувз НАТО кхыдола мехкаш. Из а кІезига а хеташ низаш тІаухийт японски милитаризм дийи а яь цу блока тІема-политически машинах дІахоттара. Из деш нахага диццайта гІерт — дІалхача ханара урокаш.

Цун е кхыча правительства политика мах бу халкъаша цун гІулакхашка хьежжа. Цудухьа США президента ООН трибуна тІара доккхий дешаш а яхаш машаре тІехьа хиларах, халкъаш шоай лоІамагІа а суверенитет йолаш а хиларах дувцаш, цу декларативни дешашта цхьаккха а саг тешавулургвац.

ХІанзарча американски администраце политике дикагІча оагІорахьа эволюци хилара цхьабарша дог даьха дале а тІехьарча ханарча событеша йиэза йохайир уж уйлаш. Шоай империски де лерхІарашка кхачара духьа из ишта гаьна юеле. тІаккха шек ца аьлча валац Вашингтона йолаш йийхьогІ уйла еш вола моллагІа саг тІех ца воалаш саца веза доаздув долча тоха тормозаш.

Политике йоккха авантюризм хилара хьокхам ба къулбехьакорейски самолетах пайда а эцаш США спецслужбаша вІаштІехьъюьккха дика кхеташ яь провокаци а. Цу акце бокъонца йола оагІув вай дІайовзийтай бокъонца а ма ярра а. Из вІашагІъеллачар бехк — уж кІалхарбовла гІерте а. моллагІа версеш хьалхайоахе а — баьбаьб.

Советски кулгалхоша дІахайтал из цІаккха а ца хиндя дуламе диверси бахьан долаш нах боврах шоаш гІалгІа еш бола. Уж боврe бехк ба паччахьалкхений суверенитети доазонаш саг уІаккхоеда йиш йоацаш хилалон лархІара бокъо шоай бе йолла безам бараш, из провокаци даІаехараш а чакхъяьккхараш а. Духьал позагІоа дийнахьа Іалашьмите духхе тІема ассигнованеш конгрессе чакхьяха сихбенараш. а. хІана раьза хиина кулгаш вІашагІхьеккадераш а.

Ишта, самолета тІа хинна нах боврах бола бехк кхычарча тІобилла гІертача деятелий «гуманизмах» хул «МХ» яхача ракетанкара дезэ первно паралитически газ йолча контейнерашка кхоачаш дукха нах боабеча герий гувнаш хьаделга.

Шоай кхераме, саг гоама вола политика мича бесса бехкала якка гІерташ лар доаршиий лоамаш тІадехи Советски Союза, общественни строй хилларга хьежжа социализмаца. хІаьта хьайна вашинар США президент шева. Духхьал дІаала деза — хоза гІулакх лац из. советски халкъ бІехье дага а лаьца, США санна болча мехка кулгалхой бІеха дешаш морала адамала хьакъехьа фарисейски хьехамаш дарпа эдарга хІана кхачац аьнна хилар.

Из тайпа морализоване мах дунена дика бовзаш ба. Вьетнаме. Вашингтонерча деятелаша кхетадеш ма хиллара, мораль чуйоссайора напалмацей дохьажа химикаташцеи, Ливане из чуехк немай йоккхий топий залпашца. Сальвадоре из мораль юкъекхуль геноцидаца. ХІаьта уж зуламаш кхы а цІи яха йиш йолаш мада. Цу тайпара США политика моральни оагІонах а ала долаш да вай: истори дагаваьца а таханарча денах оалаш а.

ХІана Вашингтонерчар моралаца цхьана элементарни зодел а юкъера дІадаьккхад. паччахьалкхен деятелаши паччахьалкхенаши ца лархІарал совгІа, ВІашагІкхийттача Къамий Организаци а ца лархІа баьннаб. Цхьа хаттар хьалхашка отт. машари кхерамален хулга хьаллувца дезаш йола дунен хадиъашта юкъера организаци дІахо йиса йиш йолаш йий-те чурабаьнна милитаристски психоз йоарнаеши цу организаце сийдола цІи бІехъеши болча мехка?

Антикоммунизм кхоллар а долаш, дунен кхелаш шоай лоІамагІа къестае дІатабараш шоаш юхатохаш боацача массанахьа шоашта хьаштдола порядкаш уттае гІерт.

Цу тайпара гІулакхаш лоагІаш деладу алийтар духьа хьаьвттаю концепци термал ца еш йита мегаргьяр, нагахьа санна уж кхайкхераш йоккхача державa кулгалхой бенаре. хІаьта алхха итайкаь ца Іеш тхо поантяке чакхйоахаш а беларе.

Идеологически вІашдухьаленаш паччахьалкхенаш шоайла дІа-юха даладеча гІулакхашта юкъе а кхухьаш, арахьара гІулакхаш леладеча нарех пайда ийбеш бараш цІаккха а дикагІа кхаьчабац. ХІаьта кІанз ядерни зама латтача хана из кІаддабоацар а де йиш йоацар а да. Нагахьа санна идеяй вІашдухьаленашкара тІема вІашдухьаленашка доале цо ІалаьмаІе доккха ле дерда еррига адамашена.

Бакъда, антикоммунизма кхолларо бІарга сердало кхайлалаьккхараш. Хьахетаргахьа. цуна уйла ярга низ дІакхоаваш бац. «Советски тІема кхерам» яхача мундагара дІаболабеша хІана общественни система хилара тарра социализмана духьала «крестови поход» кхайкаярга дІакхаьчаб уж. Дунен тІа социализмана вІалла моттиг яц аха уйла вала качъехна гІерт. Бакъда, из пюаш деш мукъарал дац дар дувцаш дола дуне Вашингтона ишта хиача бекъахьа хетар долга.

ХІаьта хоаш ма дий, дагалатта уйлаш торонаш вІашии цхьава атта шийслуш йоацилга. Историе лелам юхаберзалургбац цхьанена а. СССР, кхыдола социалистически мехкаш дахарг а да. дегІа а ухаргда шоай законегІа — эггара - хьалхалатташ йолча социальни строя законегІа.

Ше яхаш йоаккхача кховттъен нхе шере Советски паччахьалкхе дуккхача тохкамех толаме чакхйийннай, цу даькъе бирсачарех а. ТІаккха вай паччахьалкхе екъа, цун кортамукъале дІаяккха, вай строй эшае гІертараш историе кхалаж тІа ахна бисаб. ХІаьта кхетаде доагІача массане дІакхетадича баькъахьа дар аьнна хет вай мехка кхерамзле, тхоай доттагІий кхерамзле моллагІа хьалаш тІаотте а тхо лорае могаргдолаш хилар.

Советски нах дог тийша хила мара безац — вай мехка оборонни низ миштаб аьлча, из ба цхьаннена цун чІоагІала тохкам белга дага ма дохадалар - хьогІ яхача боараме.

ХІаьта тхога диллача тхо цу тайпара низа тохкамаш делга лехаш бац. Тхона дегаза я цу тайпара уйла хьоахайича а. Тхоай халкъа вахара хьал-торо, Советски паччахьалкхен кхерамзле кхыча халкъий, мехкий хьал-торонех кхерамзленахи оаха дІакъоастеш на хиларал совгІа. парна уж духьала йоаккхилгах вІалла дувшилга а яц. Ядерни зама латтача хана дунен гІулакхаштанка хьежа йиш яц ший эгоистически хьашташ мара тергал ца деш. Бехктокхаме бола паччахьалкхен деятелаш цхьа никъ мара боацаш ба — ядерни тІом ца хилийтаса мел ниар делга. ХІаьта кхы тайпара никъ лехар шийна гоавхьардар мара гуш воацача саго тара хиндра ца Іеш, ше хІалакварга дІенхоачаперговлаш па.

Советски кулгалхой уйла е еташ бац дунен халкъашта юкъе латтача гІулакхийн чІагІзиэнн ирача хьален мачегІ ийк лоапаргбар-хьогІ. аьппа. Тха никъ хьалха санна хІинa а паІ ба — из машар лорабара чІоагІбари, кхехкам кІаьдбар, герзаш хьаІоаделга юхатохар. Цу тайпара хувналуш боаца лоІам болаш я Советски Союза Коммунистически парти, дерригa советски халкъ. Цу тайпара лоІам болаш дерригa халкъаш хиларах а тхо дог тийша да.

Шеко яц. Советски Союза эгІазлонна деча тІагІортамашта тхо хиние а раьза на хилар, бакъда. тха первни чІоагІа я. ХІаьта политика лелаеча эмоцеш юкъейитац саха. Цун ларде улл вахаре долаш дар, реализм, дунен кхел бахьан бола бокхе бехктокхам.

Тхо тешаш да дуне хІаллакдарга гІулакх кхоачаргна хиларех. Герзаш хьаІоадар юхатоха доагІа, хІаьта из дулургдолаш да аьнна а хет. Валара кхерам тІалоаттабеча герза Іоткъама конфликташа дІа-юха дийкъача дунен тІа дахарал дикагІа долча хьалага дог даха йиш йолаш я адамлле.

Герз хьаІоаделга дехкарах из кІезигдаран даькъе бухсоцаш гІулакх бокъонгахьа даккхара аьттув боалийтаргбола предложенеш хьаувттаеча хана — стратегически дар санна, пюаш кхетарга диллача юкъера дІоахал дараш из дале а — тхо алхха СССР, социалистически содружества паччахьалкхений кхерамзлен йоакхо яь ца Іеш, дерригача кхыча мехкий кхерамзлен а йоакхо еш да.

ХІаьта США политиках аьлча, цун йоккхагІа хулаш йоагІа милитаризаци гучаюял цхьа моллагІа йола а цІенхаштта переговораш е, герз хьаІоаделга дехкара дешай хьанъехьа барт бе уж лоаш ца хиларца.

Ши шу даьннад эггара саготагІа йолча проблемах — Европе ядерни герз кІезигдарах лаьца советско-американски переговораш еш йола. Советски оагІон позици тІаерзаль я дог цІена, шийсхон ларда тІа шаьккха оагІув вІаши раьза хургйолча решенешка. цхьаьне законни хьаштаншта эпаш хургбоацача решенешка кхачар духьа. Из ишта дале а уцх шии шеро къаьгга хьахьекхад Женеве еча переговорий вай партнераш гІулакх бартага кхоачадар духьа цига багІаш боацилга. Цар декхар кхыча тайпара да — ха говеш дІа а яхийта, тІаккха Малхбузея Европе «Першинг-2» яха баллистически ракеташ гаьнна тохаш йола тІъамаш дола ракеташ дІаоттае болабалар. ХІаьта из сел чІоагІа къайлахахьа гІерташ а бац уж.

Женеверча переговораш тІ США та хоаш я яхаш хьалхадовка къаналаш мара дац. ХІанз дукха ха йоалпаш хьагучадаьннад цу «та хоаш хилара» аргІанаре порци. Укхаза гучабелар цуьна чубаьлла тийша болх. «ТІехдика» я яхаш реклама а яь юцача американски позице нердача болара чулоацам латт, деталеш юстара яьхача, хьалхагІа а санна, юкъерча гаьнала советски ракеташ мел кІезигье. НАТО ядерни потенциала кхы тІа лел американски нерда ракеташ Европе дІадийсъергья аьнна барт бара предложени ярцa.

Лоацца аьлча, вайга йоах, европейски вона юкъерча гаьнала йолча ядерни кхоачамий баланс НАТО блока аьттув болашагІча тайпара кагье повкъостал де. Гой из я-их из. бІарга цІадикъам а ца тохаш. цхьа нерда дайр санна хьалхайоахар.

Вашингтонски мостика тІара Европе уж американски ядерни ракеташ оттаелга чоалхане доацаш а США-на тІехбола аьттув болаш а гу — аьттув болаш Европа чотагІа. США европейски союзникаш аманатий ларде лоархІ. Гуччахьара-м я политика, бакъда эхь дайна я-их. Бокъонца укхаза кхета ца деш да: цу деша уйла йой-те шоай халкъий хьашташ, машара хьашташ тергал а ца деш, США администраце амбициоаш милитаристски планаш чакхъяхара гІо деш болча европейски политически деятелаша.

Укхаза деррига ца дуйцаш дитара моттиг хила ягІац. Малхбузеневропейски мехкашка бахача нахах дукхагІчар лоІамагІа а доацаш американски ракеташ европейски континенте хьакхоаче — из США кулгалхоша а царца цхьана гІулакхаш леладеча НАТО мехкий кхыча деятелаша а машара гІулакха зуламгахьа баьккха принципиальни масштаба гІа хургба.

Американски оагІонгахьара вайна гац стратегически герзашца доазув оттадара а уж кІезигдара а проблемаш къоастае лоаш хилар. ХІанз американски столице кхыдар деш ба: конвейера тІа уттаю цу герзий нерда системаш. ХьатІанхоачаш да, стратегически стабильностах а ядерни герзашна доазув оттаделгах кІезигделгеи эффективно чакхдаккха торо хиларах а бола кхетам кІалтІабоаккхаш дола тайпаш а.

Советски Союз барта яха ловш хилар цуп низ ца хилара белгало ларxІа ягІац. ДІаэтта йола тІема-стратегически баланс толхае моллагІча тайпара гІорте а жоп дала могаргдолаш я Советски Союз, хІаьта цун доаш гІулакхах къастаргдац.

Бакъда, вай принципиально духьала да дукха адамаш хІалакду герзаш хьадара а Іоадара а тІехьарча яхьа. Из вай никъ бац. Цуне адамлена хьалхашка латтача проблемех цхьаккха а къоасталургьяц: паччахьалкхенаш экономически дегІаухилга. гонахьара Іалама го лорабелга. наха хилаяэ даргдоаца вахара хьалаш хьакхолла. царна эша даар, унахцІено, образовани хулийтилга.

Герза тІехьарча хохкамга кхетамца доацаш дІаухийта материальни ресурсаш мукъаллийтар, бух а боацаш йола сага творчески торонаш гучаякхар — из да вах вІашагІтохаргбац, из хила деза XX-ча а XXI-ча а бІаьшерений доазонашка паччахьалкхений политикана лостам телар. Из деррига а кхоачаш хилийтара совпаде деза милитаризма низаш, массане а цхьана хьинаъ тІа а дахийта машар ахна бахаргахьа лувжачара кІалхарбаккха беза.

Вай планета деррига халкъаш. хІара вахаш вола саг бовзаш хила веза тІалатта кхерамаш. Кхетаде деза ше вахаш йийлара тІехьарча къовсаме ший низаш вІашагІтоха дезилгах.

Адамлена хьакъал дов а лаьдац, е доаде йиш а яц. Из ший низапа гучадувлаш да европейски а кхыча а континенташка боккхача боараме шерра баьржача ракеташта духьаларча, тІема духьаларча боламе, — социальни, политически, дина даькъе бе-беча болча наха дакъа доацаш болча боламе.

Тахан ший оаз хьакъале боацача герзашка гІоллярча хохкама духьала машар лорабара тІехьа айеш мел вар тешаш хила мегаргва уж гІулакхаш кхоачашдара тІаерзаль Советски Союза а кхыча социалистически мехкий а политика хиларах. СССР машаре яха безам ба дерригача мехкашца, царца США а йолаш. Цу увттаяц агрессивни планаш, цхьанена а качбехнац герзашка гІоллара кхохкам. цхьаннена а качъехнац ший социальни порядкаш.

Вай уйлаш а де гІертар а дунен халкъашта юкъера хьал хьадда гола а теха дикагІа хилийтаргахьа тІадерзадаь да. Советски Союзо дІахо а шийна мел могар дергда лаьттан тІера машар хилийтара.

Къахьегамхой политически сакхетам айбар, уж духовно бІаьхегІа бар

Къахьегамхой политически сакхетам айбар, уж духовно бІаьхегІа бар, долаш долчук шийса, Іилман, классови партийни позицеш тІара мах бе хар, дІахо хургдар гуш, коммунистически идеалаш бахьан сакхетаме къовсам лоаттабе, буржуазни пропаганда оапаш гучабаха хоаш уж хьалкхебар массаза а хила а хиннад хІанз долаш а да Коммунистически парте керттера декхараш. Из цІаькхаз а бекъдир идеологе хьакъехьара парте XXVI съезда керттера идеяш кьшхачен йІаьхегІа аьчен КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленумо.

Общество дегІайвегІачара идеологе лоархІам тІа-тІа айлуш болга белгал а даь, Пленумо къаьстта теркам тІабахийтар коммунистически кхетам лучa, советски нах идейно чІоагІа хулийтача ларде уллар марксистско-ленински мировоззрени хилара. Пленума документашка хьаддац къаьсган белгалдаьд политически сердалони пропаганда массови формайн система дІахо дегІайоалларан эргайоахаш тоалрах де дезараш. Политически дешара жаІан да хІаране таханарча деи хьалашка парте политика кхетаяр. дІаэцаш йолча знанеех балха тІа кайда эца цунна хар, ший декхер къаьгга гуши диза кхоачашдеш из хилар.

ПАРТИЙНИ ДЕШАРА ШУ ДІАДОЛАЛУШ

ТІехьарча шерашка дукха хІамаш даьд политически дешарах хьакхур дукхагІа хилийтара, КПСС XXVI съезда решенеш, КПСС ЦК «Идеологически, политико - кхетама болх дІахо тоабарах», «КПСС XXVI съезда решенешка хьежжа партийни дешар дІахо эргадоахаш тоадарах» даь соцамаш кхоачашдеш. Цун структура кийсагІа а дикагІа а хиннай. Дикка дукха болх баьб пропагандистски кадраш дикагІа хулийташ а уж теоретико - методически кийчъеш а. Партийни дешара системе дукхагІа ба хІанз коммунисташ.

Дукха теркам бу марксизма - ленинизма первоисточникаш, цун доакъош кІоаргагІа Іомадара, буржуазни идеологена критика яра. Дешара чулоацам таханарча декхарашта тІеберзабара гІо дир КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума решенеш, СССР 60 шу дизара хетаь материалаши документаши, Ю. В. Андропова «Карл Маркса хьехами СССР социализм хьалъяра цхьадола дешнаши» яха статья ладувгІарашка дІайовзийтаро. Партийни комитеташа тІегІерттан творчески болх бер политически дешара методика эргайоахаш тоеш, цох хьакхур дикагІа хулийташ, ладувгІараш хІама доеза, общественно - политически а производственни а хьинар айдеш хилийтара духьа. Дешара ерригача формашка хеддиза а хьаштдолаш в дуцц къахьегама дисциплина чІоагІъяра, тІадилдача гІулакхах бола бехктокхам айбара дешаш.

Даьр дукха дале а, тахан партийни дешара шу дІадолалуш уйла тІалхийта еза гІулакхаш а дукха да. Бе безаш цІенхаштта болх ба парте дІадекарашка хьежа марксистско - ленински дешара система вІаштІехьйоаккхаш, КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленуме белгалдаь ма хиллара, партийни образоване, массови политически дешара системa балха стиль хувца еза. Из да эггара хьалха дешара процессерча формализмаца хьадда къовсам лоаттабе беза, занятеш хам-ханнахьа, дерригІа, хьалхагІа дийначуница бувзам болаш е еза яхилга. ЛадувгІарий хьахила еза марксизма - ленинизма, хІанзарча ханарча парте политика цаІ йолча система знанеш. Цу берригача балхаз хьакула керттера дар ладувгІарий лакха политически сакхетам, идейни чІоагІал, общественно - политически къахьегамен хьинар хила деза.

Ленински, Старопромысловски, Грозненски, кхыча районашка кІеззига опыт Іоальац марксистско-ленински дешар вІаштІехьдоаккхата. Укхаза дешара прогрессе, ладувгІарашта эша хьалаш хьакхоллача дакъа лоац кулгалхоша, чІоагІа уйла тІахийта пайда эц технически средствах, занятеш еча тайп-тайпара формаш юкъехкуъ, пропагандисташ Іомаярех дикагІа йолча формаех комплексно пайда эц. ЛоархІаме да партийни комитеташа, политически сердалон кабинеташа дешарах дикагІа пайда баргбола гІулакхаш лехар а балха юкъе кхувлар а, пропагандисташта методически а теоретически а новкъостал дикагІа дар, марксистско-ленински дешара проблемаш творчески, кІоарга тохкаш парткомий, бюро заседанешка, партийни собранешка юццар, партийни организацешта шоай решенешца цар холуш гІо дар.

Марксистско - ленински дешар эргадоахаш тоадара деча гІулакхашта юкъе йоккха моттиг дІалоац партийни комитеташеи организацешеи дешар вІаштІехьдаккхара а дІадахьара а тІахьожам лоаттабаро, КПСС ЦК июньски Пленуме белгалдаь ма хиллара, политически дешара юкъмоттиге латта еза марксизма - ленинизма теоре положенеш, дегІаенача социализма дешаш. ДегІаена социализм эргайоахаш тоаяра проблемаш Іомаяр берригача пропагандистски кхетамен балха ларде хила деза.

КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума идеяш, цун теоретически выводаша практически де могадаьраши партийни дешара система ерригача курсашка ладувгІараша Іомадечун лард а хинна дІаотта деза.

Партийни комитетий, пропагандистий сийлен декхар да еррига дешара процесс ладувгІараша хьинаре даькъа лоацаш дІалхьар, коммунисташа, парте боацача активисташа марксизма - ленинизма первоисточникаш, партийни съездий материалаши, КПСС кхыдола документаши кІоарга Іомаделга Іалашдар, хІанзарча хьалашка парте беш бола болх дІабовзийташ йола керда теоретически политически положенеши выводаши кІоарга кхетаяра царна гІо дар.

Политически дешара стиль хувца аьнна КПСС ЦК июньски Пленумо ян решени кхоачаш къаро дІадех идеологически болхлой низаш даькъа да Іеш берригача коммунистий, партийни комитетий, юкъхьанцарча партийни организацей низаш оарцагІдоахилга.

ХЬИНАРЕРЧА КЪАХЬЕГАМЦА ЧІОАГІБЕРГБА МАШАР

Вайна машар беза

ЧІоагІа теркам тІабохийташ йийнар оаха КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъост Ю. В. Андропова яь Заявлени. Коллектива хІара болхлочо эгІаало кхайкайир США хІанзарча администрацес дІахьош болча милитаристски накъа. ХІана аьлча, дунен тІа машара гІулакха боккха кхерам болаш никъ ба США администрацес хІаьн дІахьор.

США гІерт герзашцара низаш СССР-л тІехьхилийта, цу даькъе дунен тІа керттера моттиг дІалаца. Оаха дика кхетаду из ла йиш йоацаш гІулакх долга. ХІана аьлча, герз Іоадарах зулам мара дацадар хиннадац. Оаха доаккхал а деш хьаллаьцар Заявлене тІара ср дешаш: «ДІаэтта йола тІема - стратегически баланс толхае моллагІча тайпара а гІорте жоп дала могаргдолаш и Советски Союз, хІаьта цун доаш гІулакхах къастаргдац.

Бакъда, вай принципиально духьала да дукха адамаш хІаланду герзаш хьадара а Іоадара а тІехьарча яхьа. Из вай никъ бац».

Цу лоархІамеча документо цІаьхка а хьахьекхар вай Даьхе — дунен тІа машар лоаттабара тешаме лард а хинна дІаэтталга. Цу тха совхоза чувоагІача хІара болхлочунна вай мехка оборонни низ дІахо а чІоагІбара доккхагІа даакъа юкъедахьара хьинар айдаьд.

Тха звено дукхача хана дезз лаьрхІа хьажкІаш кхеш хьайоагІа. Укх деношка тхо йистедаьлар укх шерара хьувкъам чуйица. Звенос толаме кхоачашдир шийна хьалхашка лаьтта хинна декхар. План 27 центнер йолаш хІара гектара тІара 65 центнер фуаІъяьха хьажкІаш яха вІаштІехьдаьлар тха коллектива.

ХІанз звено бояхама кхыча коллективашта илата лаьрхІа хьажкІаш чуаца новкъостал деш я.

Б. КОДЗОЕВ,
Назрановски района «40 лет Октября» совхоза хьажкІаш лелаеча звено звеньевой.

Доккхал деш

ЧІоагІа теркам тІабохийташ йийшай аз а бригадерча са новкъосташа а КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Ю. В. Андропова яь Заявлени. Хари кургдац цу лоархІам болча документо тхона кхы а дикагІа къахьега низ чубоссабаьб аьлча. Къахьегама овсарле кхы лакхъе тхо тІахьех Заявлене. Тха бригада дика лоархІаьй цйс бетта йолча заданех, 108,9 процент кхоачашйир оаха тракторни прицепаш арахецара план. Тха бригада 16 сагах а латташ комплексни болх беш я. ХІара сменагІа 26 тракторни прицеп арахеца план йоаьн оаха 30—35 арахец.

Рейгановаи администраце бІеха гІулакхаш чакхдаргдац.

ХІара шера Машара фонде 500 сом ахча дІадоахьийт тха бригада. ХІьта селхан бригаде собрани хилар Ю В. Андропова яь Заявлени юьцаш. Оаха лаьрхІар кхы а дикагІа къахьега, хІара шера Машара фонде 600 сом ахча дІакхахьийта. Цо а торо лургья аьнна хет тхона лаьттара машар чІоагІбеча гІулакха гІо де.

А. ДУДАРОВ,
Грозненски «Трансмаш» завода бригадир.

Шолхленца хьинар айдаь

Дуккхача нахи даакъа лоацаш йоккха митинг хилар селхан «Сунжанефть» мехкдаьттен гази йоахача управлене. Предприяте тІемеи къахьегамеи ветеранаш, къона болхлой, инженерно - технически балхахой гулбеннабар КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Юрий Владимирович Андропова яь кІоарга чулоацам бола Заявлени шоаш чІоагІа къоабалъеши хьалловцаши хилар белгалдаккха.

Митинге къамаьлаш даьча мехкдаьттахоша — Собиев Хаджимурада, Летников Николая, Гагиев Бек-Хана, Никитенко Ивана, кхычар дийцар таханарча дийнахьа машарал лоархІамегІа долаш хІама лаьтта ца хилар, цу Заявлене советски нах кхы а дикагІа къахьега тІахьехар.

Митинге даакъа лаьцараша цаІ санна массава а раьза волаш резолюци тІаийцар шоаш Ю. В. Андропова яь Заявлени къоабалъеш хилара. Цар тешам белар хьинар шолхленца айдаь шоаш Даьхе гІадьюттаргхиларах.

ПОЛИТДЕШАРА КЕРДАЧА ШЕРА НАКЪАДОЛХАШ

ВАХАРЦА АЙХХА ДУВЗА

Массехк ди мара дисадац политически сердалок сете верда дешара шу дIадоладада. Цун белгало сенах латт аьлча, из латт КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленумо дIадехаш ма хиллара партийни а, экономически а, хьалча массови формай а балха стиль дIахо аргайоаккхаш тоаярах. ХIаьта КПСС XXVI съезда решенеш а цул тIехьагIа партийни а экономически а дешар тоаларах лаьца парте Центральни Комитето тIаийца соцамаш а тхоай балха ларде а деккаш цу даькъе хIанзле цхьайола мара йолларца гIулакх бокъонтаьа даккхара тIойле хулийта хьадаш хьадаьд.

Районе политдешара тайп-тайпарча формашка чулаьцав 30 эзар совгIа саг. ХIаьта ши шу хьалха хиннарашца дIанийсбича ужаш 7 эзар саг совгIа а хул. Царна юкъе ва 7091 коммунист. Нийса хургдац алкха уж дукхагIа юкъеозара мара тхо къахьегаш хиннадац аьлча, цунца хьежжа дешара процесс тоаяра а йоакхо еш хиннад тхо. Цул структура дикагIча тайпара вIаштIехьъяьккха нийсъяьй, школаши семинареши вIашагIтохача хана дифференцировани ниъ лувц.

Иштта тоабаьб пропагандистски кадраш хьакарнара, уж кийчъяра тIаберзабаь беш бола болх а. Царех дукха дукхагIбараш лакхерел чакхъяьнниханза лакхерел дешара заведенеш яьхараш хулга, кулгалхойи керттера специалисташи хулга Iалашдаьд. Дикалар шортта дувца йиш я тха цхьаболча пропагандистех. Царех ва Л. И. Негинский — «Автоспецоборудование» яхача завода директор, Т. В. Богатырев — Нохч-ГIалгIайн культпросветучилища преподаватель, Г. Г. Абрамян — республикански больница отделене заведующи, С. Х. Келоев — транспортни управлене керттера инженер.

«Пропагандисто — пятилеткала» яха болам дIахо дегIа а боалабеш, партийни организацеш шерра йоаржае гIерт «Занятешка лакха дикал йолаш, ладугIараш сакхетаме дисциплинеи балха тIа инициативеи йолаш хулга Iалашде» яха девиз. Из инициатива дIайоланьраш ба «Автоспецоборудование» яхача завода пропагандисташ. Парте райкома карарча шера февраль беттарча Х пленумо из болам шерра хьал а лаьна дIахо боарикабелга могадаьд кхыча коллективашта. шоайцига къахьегама дисциплина чIоагIъелга Iалашдеш дола хьалаш хья а деш. ХIаьта из дара эггара хьалха эшар шоай балхах дог лазаш болча пропагандисташа цу хьакъехьа тIагIертта къахьегар, шоай занятешка дувца къамаьлаш цу гIулакха тIадерзадар да.

Дика хет из инициатива дIайоланьча завода № 3 йолча, швейни производственни объединене № 4 йолча, «Красный молот» завода № 5 йолча цехашка хIанзле дисциплина телхараш наггахьа мара нийслуш ца хилар.

ХIаьта «Автоспецоборудование» яхача заводах лаьца аьлча, укхаза хьахулаш я политдешар парторганизаца а къахьегама коллектива а балхаца тIа-тIа чIоагIагIа дувзаш хилара опыт. Цар ерригача школашкеи семинарашкеи Iомаяьй къахьегам вIаштIехьбаккхарей цунна стимулировани ярея бригадни форма. Бригадни подряд юкъейоалаяр бахьан долаш предприятешка шоза кIезига хувцаду кадраш. Парткомо пропагандисташта лаьрхIа кан-ханнахьа справочни материал кийчъю, шоай ладувгIарех хIаранеца къаьст-къаьстта бодк белгалцаргара хьадёх.

Пайдене болх бу «Красный молот» заводе ладувгIараш. Беррига къахьегамхой хIаман кхоми хьурмати дара лоаттабеча къоасами ма хулла дукхагIа юкъеозар дукъа, № 6 йолча метизни участки дикагIйолча станочницашка К. И. Агафоновас, В. В. Ясенковас, А. Е. Нигаса «Доккхачуя а 3Iамигачун а кхомбе» аьнна даь кхайкарал шерра доаржаде гIерташ. ДIададахча шера царна карагIдьннад 2 эзар тони проката кхомбе.

Пропагандистий балха доагIа хьисап деш я швейни производственни объединене партком а. Цар кастта пропагандистий отчеташка ладувгI, царна инструктивни совещанеш, семинараш, конференцеш чакхйоах, ладувгIараш общественно - политически практика юкъеоз. Масала, марксизма-ленинизма лардий школа пропагандиста Т. В. Компаниеца боккхача доархIаме хеташ деладу ладувгIараш агитационно-массови балха юкъеозара гIулахь. Школе дешаш барех берригаш хIана бац аьннараш агитатораши политинформатораши ба.

Тахан, дика а хеташ, белгалдаккха доагIа дешар тоаларца дувзаденна лаьхе вай дийцача гIулакхех парторганизацешта алсамо пайда баьннилга. Парте райкомо анкетировани еш чакхбаьккхача балхо хьахьекхад къахьегамхой дешарнара безам айбеннилга. ЛадувгIарех 63.3 процент бараша шоаш даим занятешка хьалхxе кийчбале хьабоагIилга дIаяздаьд, 76.6 процент бараша цу гIулакха пайда ийбу программни материалах сана газетнии журнальнии публикацех а. Дешарцара безам айбаларга хьежжа лакхлу ладувгIарий къахьегамеи общественнии хьинар а. Карарча шера пропагандистий новкъосталца отта а даь 14 эзар къахьегамхочо шийна социалистически декхараш тIаийцад, 250 эзар сом экономически эффект луш йола 369 рацпредложени еннай.

Цу дерригe доккхал дарна ихьана цIанкха а дагаре далац тхона политдешарах хьахур хила ма доагIара дий-те яха хаттар. Района предприятешта хIанз а карагIдаьннадац производстве боарах а къахьегама овсарле а лакхъяра даьнье тIехьадисар дIадаккха. Ший доаккхача, Грозненски консервни, «Металлист» яхача заводий коллективаш лоархIаьнц керттерча технико-экономически хьоккамех. ХIаьта цкъаза нийслу хьалхалаттача коллективашка а цхьадолча хьоккамех йола заданеш кхоачаш ца еш. Договорни декхарегIа йоагIа продукци даим яшшача боарама ца лоаттаеш хьайоагIа «Красный молот» завод, швейни производственни объединени.

Дисциплина чIоагIъяра тIадерзадаь гIуланхаш кIезига чакхдоах ала йиш ене а царех хьахур хIанз а лоадамбола дац. Балха тIа зехьа ха йовелга, карарча шера ялх бетта соахка цу хана хинначунна ниисдича, 26 процент мара лохденнадац, республике из шоза кIезигденнача метте. Хьалха санна хIанз а балха тIа дукха хувцалу кадраш.

Цу дерригe хьагойт политически экономически дешар хьалхашка латта практически декхараш кхоачашдара лерттIа тIадерзадаь ца хилар. Цудухьа шеллала вагIац цу даькъе хаттар хьалхашка оттадаьчарех 40 процент бараша мара занятеш производственни гIулакхаш кхоачашдара гIо деш хилар белгалдаьккха ца хиларах, 46 процент бараша мара — шоай цига деша безам хилар.

ХIаьта хоаш ма хиллара, из ниислу политдешаре цIенхаштта кхоачамбоацараш вале а из лоаш Iеш йолча парторганизацешка. Масала, цурий промышленноста, «Чечингбыттехника» объединенешка, ВАЗ автоцентре, ПМК-661 занятеш каст-каста тIехьайоахош, уж ца еш моттигаш хул. ХIаьта ерш а ладувгIарий безам совбоаккхаргболча тайпара дийа вIаштIехьъяхе, цар хьинаре даакъа лоацаш хилан. ПМК-921, экспериментально-мебельни фабрикера ладувгIараш шоай планови заданеш йоашаш бац. Царта цу даькъе хоам беш ункхазара кулгалхойи партийни, профсоюзни, комсомольски организацеши ца хиннадаь.

Партийна организацеш декхарийла я дешарнара безам совбаккхара Iилма-практически конференцеш чакхъяха, гучахьара занятеш, истола тIара беседаш, пропагандисташца консультацеш е.

Парте райкома политпросвещене кабинето хьалхара занятеш яра планаш оттаяй. Карарча шера керда хIама юкъедоаладе лерхI, пагахьа санна хьалха семинараш цхьан структурах бола беррига пропагандисташ вIашагI а бетташ еш хиннаяле хIана цар балха стаж, Iомаю программа, цар болх бу предприяти теркаме а яьеш е лерхI. уж къахьегаш болча коллективе дIа а ухаш царца консультацеш ергья. ДIахорча хана а царна хьалхашка къамаьлаш деш хургба района партийни, советски, боахама кулгалхой, производстве хьалхле делаераш.

ХIаьта шоатта дийнахьа болх беш хиннача пропагандистий слете царех дикагIчарна Сийлен грамоташ, махера совгIаташ делар. уж хестабеш номераш гойтар художественни самодеятельноста доакъашхоша. Берригача пропагандисташта цар балха тIа каьлар лоаш лоаца бозкхаш йола путевкаш елар. Цу дерригe гIо дергда аьнна хет политдешара идейно-теоретически боарам лакбе, цох бухсоцаш хьахур доккхагIа хилийта.

Оршотта дийнахьа хьалхара заняти хургья «Идеологически болх — ерригача парте, хIара коммуниста декхар» яхача темах. Из дош доашхача хана / пропагандисташа къаьстта терках тIабохийтаргба КПСС ЦК июньски (1983) Пленума материалашта, ужх деношка КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела нов. Ю. В. Андропова яьча заявленена. Самардийнахьа а селхан а тха района предприятешка, организацешка хиннача митингашка къахьегамхоша американски милитаристашта чIоагIа эгIазло кхайнеш къамаьлаш дир. шоаш партенеи правительствени гонахьа иэм а чIоагIагIа кхотабенна хилар хьаьйар, доккхагIдола социалистически декхараш тIаийцар, машара Фонд алсамъяккхара мах боацаш къахьега дош делар.

М. ЮСУПОВ,
парте Ленински райкома пропаганда агитацен отдела заведующи.

ТОЛАМГА БОДА НИКЪ

Доккхей бехктонхамен декхараш латт цхьайтталагIча пятилетка кхоалагIча шера укх юхе бисача кхаь бетта Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене коллектива хьалхашка. Шу чакхдалале генподрядагIа кхоачашде деза гIишлон-монтажни балхаш 17 миллион сом мах болаш да, хIаьта тхоай низаца кхоачашде дезараш 11,5 миллион сома балхаш да. Цунца цхьана йисте а яьнна эксплуатаце дIаяла еза Н. Анисимова цIерагIча мехкдаьттен гази чакхйоахача завода шоллагIча процессий импортни оборудовани, 38 эзар квадратни метр нах чубаха цIенош да хьалдаь йистедаха дезаш, соцкультбыта, могашал Iалашъяра лаьрхIа объекташ а л хьалъаь яха езаш.

Укх шера 8 бетта управлене генподрядагIа кхоачашдаь гIишлон-монтажни балхаш 100,3 процент хилар, тхоай низаца кхоачашдаьраш 104 процент, къахьегама овсарле соахкарчул укх ханаца нийсйича 7 процент лакхъелар.

Планови декхараш кхоачашдеча дика балхаш дарца белгалъяьлар дукха гIишлонмонтажни управленеш. Царна юкъе я цIенош хьалду комбинат, СМУ-6, СМУ-7, номер 105 йола дIа-юха лела механизированни колонна коллективаш, иштта кхыяраш. ХIаьта къахьегама овсарле лакхъяра план кхоачаш ца еш а соахкарчул вогIа хьокхамаш долаш а болх бир шоллагIча, йиьлагIча, бархIлагIча, цхьайтталагIча СМУ коллективаша.

Къайле йолаш хIама лац дукхача гIишлон объекташна балха ханах пайда эцара гIулакх воча хьале латташ хилар. Цхьайолча моттигашка 20 процент гаргга балха ха йоа цунах нийсса пайда ца эцарах, цудухьа лоха я къахьегама овсарле а. Иштта, цхьайтталагIча пятилетка шин шерах ах шерах кхоачашдаь балхаш 96.2 процент мара хилацзар управлене.

Духхьал укх шера ялх бетта 3100 сага-ди прогулаш яьй, хIаьта администраце пурамах 2044 сага-ди, болх ца беш сеца латташ цу юкъа яьккха ха хилар 1075 сагади. Пайда ца эцаш балха ха зехьа йоаярах хинна зе 180 эзар сом да.

Производствана доал дара долча лоархIамерча хьелех цаI да бригадни подряд балха юкъейоалаяр. Цо торо лу къахьегамеи производственни дисциплина чIоагIъе.

Укх шера хьалхарча ялх бетта управлене болх беш яр 86 подрядни хьисапе болх бу бригада. Цар низаца кхоачашдир 7 миллиони 200 эзарри сома маьхa балхаш, дIаюха дихьар 564 эзар тонни тайп-тайпара мовхьаш. Цу тайпара болх беча бригадерча цхьан сага къахьегам 111 процент хилар, хIаьта подрядагIа къа ца хьегача бригадерча сага бар 99,3 процент мара хилазар.

Бригадни подрядагIа болх беча а нийслу кхоачамбоацараш, цар Iотъям а бу хьокхамашта. Цхьаболча СМУ кулгалхоша боагIаш бола теркам бац подрядни хьисапе къахьегача наьха балха опыт шерра коллективашка дIайовзийтара, уж каьшахьа материалашца Iалаш бац. Иштта масала укх тIехьарча шин шера бригадни подрядагIа болх беча наьха планаш йоаю СМУ-6, ПМК-155, цIенош деча комбината кулгалхоша. Цар кхетадац аьнна хет цу хьисапа мел лоархIам тIабохийт таханарча дийнахьа парте и правительства, цох мел пайда боал.

Къахьегам лерттIа вIаштIехьбаккхара, балха ханах бизза пайда эцара, тIехьаюсачар управлени хьалъяккхара малагIа керттера декхараш латт таханарча дийнахьа тхона хьалхашка? Уж да массе тайпара долча кулг-кара деча балхашта паспортизаци елга, массайолча подразделенешка бригадай советаш вIашагIйохкар, къахьегамеи производственни дисциплинаца гIулакх лерттIа вIаштIехьдаккхар, болх ца беш йоаккха ха лоацъяр, моральни материальни стимулаш балха шерра юкъеюхуалар, иштта кхыдараш. ●

Е. ПЕРМИНОВА,
Нохч-ГIалгIай гIишлонъеча управлене отдела начальник.

«Грознефть» объединене юбилейна накъадоагIаш

Дикача хьоккамашца накъахьбаьхинаб Нохч-ГIалгIайчен мехкдаьтта промышленноста 90 шу дизара «Октябрьнефта» мехкдаьттен гази йоахача управлене лаьттан вIаллхарча скважинашта ремонт еча цеха коллективера мехкдаьттахой. Берригача управлене хьоккамашта юкъе кIезига дикагъа дац цу цеха болхлоша юкъедиxьа. Цеха болх ритмичне дIайахьара кIезига болх бац воккхагIа волча мастера Тангиев Удие Салмана. Дукха да цо тIаийнача рационализаторски предложенеех цеха балха юкъедоаладаь кердадараш.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аттехьа) оператораш А. Портнов И. Руденко воккхагIвоача мастераца С. У. Тангиевца кхоачашде дезача балхий хьакъехьа дагабувлаш ба.

Н. ПЛИЕВА сурт.

РЕСПУБЛИКА МЕХКДАЬТТА ПРОМЫШЛЕННОСТА—90 ШУ

Республика мехкдаьттахой дегаш чIоагIа тохадолийтан да ер денош. Гаргга гIертай пар чIоагIга сатувсаш йола юбилей — Нохч-ГIалгIайн АССР мехкдаьтта промышленноста 90 шу дизар.

Хьабенача наькъата юкъахьежача дукха да цар дергдола а доккхал де а хIамаш. Вай края мехкдаьтта промышленноста историена чухь дукха я къаьга оагIош, цу да мехка къахьегамаш летоиса юкъедолха толамаш.

1/1 скважина и 1893 шера, 6 октябре Грозне мехкдаьтта промышленность юкъдайолаьр.

Советски Iаьдал эттача хьалхарча денош денз Iалаьмате боккха теркам тIабахийтаб из дегIайоалаяра. 1920 шу доладеннача хана ше яздаьча письмо тIа аьлар В. И. Ленина, мехкдаьтта тIом хьалехьа хиннача боарамга кхоачаш алсамдаккхар, из да кхоачашдара беррига низ тIабахийта безаш дола вай боахама кIийлен тIара декхар.

ДIайолаеннай вай республика мехкдаьтта промышленность дегIаахара керда зама. Грозненски промыслашка керда да кхаьтар — болхло, ший мукъехьа а кхоачарча денах тешаш а вола, дай лаьттан ченашкарча гIалзий да.

Геттара воча сурте яр Грозне 1920 шера бIаьста. БIехача моастагIий кулгашка цIи теха керда промыслаш йоагаш яр. Къаьнаръяраш кхо даакъа дича цхьа даакъа мара юхе ца дусаш йохаьяр, тишъенна а йохаль а яр мехкдаьтта чакхдоаха лаподаш.

Партийни организаце кулгал а деш, шоай низ ца кхобеш къахьега болабелар Грозиера болхлой бохабаь мехкдаьтта боахам юхаметтаоттабара.

1920 шера хьамсара баьчча вань ди тIакхоачаш хьалхара мехкдаьтта эшелон йохьийташ, грозненски мехкдаьттахоша аьлар цунга: «Халахьа, ерриге Советски Росси мехкдаьтта продукташна Iалашъяра оаха тхоай беррига низ тIабохийтаргхилар».

Цу шерашка мехкдаьттахоша къахьегаме гойтача денах иштта яздора «Красный труд» яхаш хиннача газето: «Историена довзаш дац эзараш бола бизалца даа хIама доаца, тIаюхкаш тIолхаш йола нах тIем тIа доахаш дола ниллеш а доалаш, духхьал шоаш керда дуне кхьаде дезаш хилар кхетадар бахьан долаш хала болх бе аьнрах дола масалаш. Духхьал пролетарната юкъера бувл шийлача хи чу 36 сахьата болх бе хьинар дола турпалаш. ХIаьта цу тайпара бола турпалаш ца хинна хIама, фаьлг а боацаш, укхаза вайна юкъе бахаш ба».

1924 шера майра тIом баргIа телаш хинна ЦIеча Байракха орден а луш белгалдоаккх Даьхено грозненски пролетарната 1918 — 1920 шерашка гера бе а долаш контрреволюцена духьала тIом беш турпалал гойта хилари цо мехкдаьтта промышленность юхаметтаоттаяри.

Нохч - ГIалгIайчен промыслашка дIадоладелар мехкдаьтта производства ерригa технически база электрификаце кIийлея тIа овлангара реконструкци яра балхаш. ХIама тIаетташ оста лаьттах чу а ухийташ хиннача бурова метте хьувза бурув детта болабелар массанахьа а.

Цу хана болабелар болхлой дерригa гIулакх шоай болхлой санхетамах, творчески леладе. МугIарера болхлой бар бурене техникен технологии, мехкдаьтта доаккхилга эргадаьккха тоадира инициатораш хиннараш. керда промыслашка кхеста бурув юкъедоаладара инициатораш хинна 15 участка механически мастерске начальник Иван Прохорович Любимов, болхло - мехкдаьттахо Александр Иванович Гордеев, ГрозНИИ инженер Андрей Николаевич Шаньгин, хьувзача бурона токхамаш деш хиннача группа кулгалхо Анатолий Ильич Зубов, термически механически дезмульгаторий рационализатора изобретатели хиннаа Никита Евгеньевич Раух — уж а «Грознефта» пятилетка толаме кхоачаьча гIо даьча «дошо кулгаш» хиннарий цIераш.

Болхлоша, техникаша, инженераша шоай низ ца кхобеш къахьегар бахьан долаш пятилетка план 2,5 шера кхоачашдир.

ХIаьта хIанз дагадоагIа-да вай 1931 шера 1 апреле сарраха Ленина цIерагIча ДК хиннача собране Хрисанф Павлович Черноюзова чIоагIа дог тохаденна а волаш Указа мугIараш Iодешар: «Болхлоша, инженерно - технически балхахоша шоай низ ца кхобеш болх бар белгалдоаккхаш Ленина орден лойла... Грозненски мехкдаьтта промышленноста — «Грознефта» цун еррригача предприятешта а.

ВЦИК Председатель Калинин.

Секретарь Янукидзе. 1931 шера 31 март».

Из совгIат делар «Грознефть» 35 балхахочоа а. Царна юкъе вар ключник Идрис Башеев а. Цу сага ударно къахьийга ца Iеш, кулацик шайна шийбуровойх цIи тоха елча тохийтацар, хIаьта шоай юртарча наха юкъе Советски Iаьдал могадеш агитационни болх беш а хиннавар.

Цу шерашка вахав буровой балха моллагIъяр мо йола пидркак а ювхаш хиннав Александр Рябов. Ленина шин ордена, Къахьегама Цеча Байракхен «Знак Почета» ордений кавалер, город Грозне сий дола гражданин, стахановски болама саг ва из. Цо къахьийгача шерашка лоаттабаьб мехкдаьттахоша хьадоаккха мехкдаьтта алсамдаккхара тIаберзабаь хинна беррига къовсам. Оашош уйла елаш.

1930 шера рекордни хьоахкамаш а долаш яьлар Рябова бригада № 30—13 скважина яьккха. Керда техника кара а ерзаеш мастера Рябова балха метод юкъе а кхуьлаш доккхий толамаш даьхар мастера Шведова, Нетоднева, дукхача кхычар. 1933 шера 10 сентябрь № 13 йолча скважинана толаме бурув а теха, Малгобек яха керда мехкдаьтта район хьайиллар мастер Тайзетдинов керте лаьттача бригада. Гартгарча хана керда район каранерзае сан аьнна бола парте тIахьехам массанел хьалхагIа хьалхьацар Александр Михайлович Рябова.

Рябова, Загуменис, Цесара, Абашеева, Тулаша, Неголнева, Косяка, Гайдука бригадаша хьянаре къахьегарагIа бурув лакхача сухалца детта район хилар Малгобекаx. Хьалха латтараш берригача мехка дIахезаир.

ТIом хьайнача хьалхарча денош баьар дукха мехкдаьттахой, воснаомит шеш тIем тIа ца бига лаьрхIа болнашехьа, гера бе а деала моастагIчоа духьала отта. Цар метта дIаэттар къьнна кадрови болхлой — пенсионераш, нхалнах, кхуш боагIараш. Цу хана массанел хьалха болх бе дIаболабелар хIанз цIи хеза бола мехкдаьттахой Елена Владимировна Александрова. Дмитрий Иванович Соломатин, Ахьъад Цомаев, Виктор Васильевич Колесников, Леонид Яковлевич Бучнев. Дукха мехкдаьттахой фронтовой вахте а этта, тIом чакхбаллалца йолча хана нормаш тIеххкачашъеш хьабаьхкар. Фронте бахача новкъостий метта дIа а этта, тIера ца воалаш къаьсменагIа бора болх коммуниста Можарова.

Хьескаме бора болх Григорий Петрова, Владимир Джанаева, Иван Живодрова, Тимофей Рагулина бурув деттача бригадаша, мехкдаьтта доккхача мастерий Герасим Гайдука, Степан Салтыкова, Алексей Чернобаева, Сематулла Абитова, Марина Пауя бригадаша.

ХIаьта, хетаргахьа, Марина Пауна хIанз а дагахь хургья скважина — «партизанка». Малгобека гонахьа тIом лаьттача хана цу скважинана хьатIа бахьне таннашта мехкдаьтта чу а детте тIом бе юхаудар танкистий.

Даьхено бе а доагIаш лакха мах баьб Нохч-ГIалгIайчен мехкдаьттахой къахьегамах. 1942 шера февраль бетта Ленина ордена елар 1-ча промыслана, хIаьта 250 мехкдаьттахочунна орденаш медалаш елар.

Доккхий хувцамаш хул мехкдаьтта промышленносте тIом чакхбаьнначул тIехьагIа. Мехкдаьтта лаха болалу кердача, из кIоаргагIа доаллача горизонташкара, овлантара технически перевооружени ю «Грознефта». Мехка эггара хьалха юкъейоалаю буровой вышкай йоккхийча блокий сооруженеш, скважинашта бурув тохара форсированни режимаш.

Мехкдаьтта доаккхача пайда айбу эксплуатаце шоллагIча методех; цо торо хилийтай лаьттан ченашкара 2 миллион тонни даргда аьнна ца хийтта мехкдаьтта даккха.

Нохч - ГIалгIайчен мехкдаьтта промышленность дегIайоалдеча доккха даакъа лаьцад республика мехкдаьтта доаккхарий кулгалдеча штабои хьалхле лелаеча специалисташеи. Царна юкъе бар: Апряткин, Качлишвили, Назаретов, Назаров, Хачатуров, Терентьев, Маниев, Плиев, дукха кхыбараш.

Йоккха опыт Iоаяр бахьан долаш кIоарген тIехкIоаргеи бурув тохара, керда техникеи технологии юкъейоалаяра, производствана автоматизаци яра йола ерригеоюзни полигон хул «Грознефтах». Вай мехкдаьтта доахарий опытах шерра пайда ийбу мехка кхыча районашка. ТIеххьарча пятилеткай шерашка доккха гIо деьд вай кадрашца, техникаца, къонача мехкдаьтта доахача районашта: Урала, Коми, Сахалина, Эмбана, Избербаша, Мангышлака, Тюмена, Ставропола, Грузена, Арменена.

«Грознефта» даьхача толамаша иштта гIо даьд дукха социальни экономически декхараш къестаде; республика мехкдаьтта доахарий махара хьаэ лакхде, цар жилищно - бытови гIулакхаш тоаде.

Чакхъяннача пятилетка шерашка хьалъэттай хоза парнашеи сяверашеи сийнъяь мехкдаьтта доахарий городашеи поселкаши: керда Малгобек, Карабулак, Горское, Новогрозный, Правобережье. ХIана укх сахьате объединене доалахьа да ах миллион квадратни метр йола нах чубаха цIенош, Iаьркачеп Каспийски фордаш тIа 4 салаIара база. санаторнпрофилакторий, пионерий лагераш, стадионаш, культура цIенош, клубаш, деша даха ха йоацача берий учреждене.

Хьадоаккха мехкдаьтта алсамдаккхара къовсам лоаттабеш хьахиний дукха патриотически инициативаши починаши. Царех цаI я комсомольско - кагирхой буровой бригада боккхача лоархIаме почин. Цу хана Георгий Александрович Шулинин керте лаьттача цу бригада дIаболабир шера 5000 метрал кIезигагIа доацаш бурув деттаран скважина яккха йола а я яь чакхъяккхара ха 1,5 шерал тIех ца ялийтаран бола къовсам. Тахан цу болама юкъе я буровой бригадай 27 коллектив.

Областной партийна организаце оттадаьд «Грознефта» хьалхашка хьадоаккха мехкдаьтта лох ца далийтара, дIахо йодача хана из лакхдара декхар. Из да хIана ерригача объединене теркам тIалаттар.

А. ЧАПАНОВ,
«Грознефть» объединене парткома секретара заместитель.

ДОГ ГIОЗДОАХА ХУВЦАМАШ

Бехкетохалац сийлахьа къахьегама никъ ба вай республика мехкдаьтта промышленность дегIайоалдеча Плиев Iаддалий Султана хьабенар. Бурувдеттача мастергара дIаволаваьна мехкдаьттен гази йоахача управлене начальнекага кхачарца балхаш деш хинна из.

ХIанз укх сахьате пенсе ва Плиев Султан. Вешхьа, сатийна вагIа Iемавац къахьегама ветеран, ленински парте мугIарера вар. Цо дIахьу боккха общественни болх, вIашагIветтавалу тахан шоай къахьегама никъ мехкдаьтта промышленностаца бувза лаьрхIача кагирхошца.

Тха корреспондентаца шой хиннача къамаьла Плиев Султана дагалувц ше мехкдаьтта доахача промышленносте балха веча хьалхара шераш, цу хана хиннача техникех, наха карагIдийнача гIулакхах, вай республика мехкдаьтта промышленноста хьабенача сийдолча наькъах.

●

1940 шера аз дийша йистельнхар Грозненски мехкдаьтта институт. Цига деша отталехьа а со чIоагIа безам болаш вар мехкдаьтта доаха инженер хила. Эггара хьалха сай къахьегама никъ аз дIаболабир мастера гIоьча волаш Горагорск яхача болхлой поселке. Аз даакъа а лоацаш дукха керда мехкдаьтта доалла моттигаш гучайоахаш балхаш дир оаха Ачалкхе, Карабулаке, Заманкуле, иштта кхычахьа.

Сога хьаьттача къахьегама никъ дIаболабеча хIара зIамигача саго эггара хьалха харжа еза ший дето къоабалдеш йола професси. Цул тIехьагIа шийна ховр, ший беррига низ, хьаьнъал, из ховзал йизза карагерзаяра тIадахийта деза цо, цуна аттагIа хургда говзал цо ма ярра карагерзайнча болх бе а, наха хьехам бала а, коллективе вийза вола йоккхъост хинна дIаотта а.

1944 шера со хьожавир Гурьевски областе цхьан НГДУ мастералла болх бе. Уж ханаш хIанз дагаехача цецваллал хувцаенна мехкдаьтта промышленносте техника, «Iаьржа дошув» даккхара технологи йоаергIйоаш эргаьнний.

Цу даькъе духхьал цхьа масал доаладергда аз. Мехкдаьттахой вахташ балха дIаюха кхувла грузовой мара автомашинаш яцар. чIоагIа халача хьале бора оаха цу хана болх. ХIаьта моллагIча бахьанех аварн хилча-м дуьнца а дезацар, дукха ха йоаккхар буровой сена латташ, хIана аьлча тоъацар запасни оатхалаш, тоъаш бацар специалисташ. Цхьабакъда, болх беча наха шоай низи хьюнари ца кходеш къахьегарах цу ханага диллача лоацъеча хана болх бе йолайолийтар буровой.

Сона дицлургдац Гурьевски областе Макат яхача моттиге айса болх баь шераш. Цу хана сона, мугIарерча инженера ца ховр хьахьехаш, балха къайлеаш дикагIа йовза новкъостал даь нах. Къаьстта доккха гIо дир сона тха НГДУ начальник хиннача Айдаралиев Зяутдин Мажитовичa. Со цу хана цу управлене керттера инженер вар. Хийла бийса яхачул тIехьагIа говраш тIа хайше (машинаш яцар цу хана) буровойшка гIолла болх мишта бу хьожаш чакхдоалар тхо.

1957 шера со «Малгобекнефть» мехкдаьттен гази йоахача управлене начальникалла хьожавир. Ала дезаш да балха хьалаш цу хана аттачарех ца хиннилгеи, транспорт тоъаш ца хиннилгеи, хIаьта предприяти ше тIехьаюсачарех лоархIаш яр.

Из баьнда, Плиев Султан начальник хьожавеча хана «Малгобекнефть» НГДУ денбус доакхаш хинна мехкдаьтта 800 тонни мара дацар. ТIаккха меловой тIоавашка мехкдаьтта доаккхилга укхаза вIалла дIадоладаь а дацар. ХIаьта 1959 шера Султан цига болх бе дIаволавенна ши шу даьлча управлене даккха доладелар ерригача «Грознефта» шера доаккхача мехкдаьттах 60 процент. Из иштта хургдалар нагахьа санна Плиев Султана лерттIа къахьегам вIаштIехьбаккха хоаш, наьха барт чIоагIбе хоаш, къахьегача сага йовхо еш хиннавенаре. Оаха къамаьл деш Султана аланвар, цхьайолча хана ден-бус цхьа сахьата мара наб ца еш, даим яхар сайна болх беча наха юкъе волаш, царна эшачунга хьожаш ше уж шераш дIанхихьалга...

— Цу хана оаха хьайийллар Заманкул, Ахловская, Ачалукски яха мехкдаьтта доалла моттигаш, — аьле дIахо дувц Плиев Султана.— 1957 шера кIезига бар нохчи гIалгIаехи бола нах мехкдаьтта промышленносте. ХIаьта ши-кхо шу даьнначул тIехьагIа уж хилар 1100 саг.

Эггара хьалхарча даькъе цхьанна коллективе балха тIа лерттIа толамаш хургдац нагахьа санна къахьегамеи производственнии дисциплина ца хуле. Социалистически яхь тайп-тайпара формаш балха юкъе ца кхуале. Цхьабакъда, эггара хьалхагIа кулгалхо ше хила веза къахьегача наха шийгара боагIача тайпара хьоккам луш, тIаккха мара аьттув барг ца хиларах аз теша ду шо.

Цхьаьнха цхьа хIама а белгалдаккха безам бар са. ХIанзара кагирхой хала ба, хIама хьаде лац царна — оалаш хаза йиш я наггахьарча предприяте. Из нийсса дац, кагирхоша дика къахьег, уж бецаре цхьанкха тайна болх дIагIоргбацар. Цудухьа кагирхошта майрра дIатIадекха деза бехктонхаме гIулакхаш, цхьабакъда, уж кхоачашдара теркам денна тIалоттабе беза.

Дукха да Плиев Султана сога хьа ца дувцо а 1967 шера денз ше пенсе ваха ха хьанхаччалца г. Малгобек дегIайоалаяра цо кхоачашдаь гIулакхаш.

Царех дархIа мегаргда городской больница чуйола цIа, культура цIа, Вознесенскера Кердача МагIалбике IочубоагIа машининиъ, городской паркера нах лувча бассейн, иштта кхы дукха дика гIулакхаш кхоачашдаьд Султана. Цо иштта доккха даакъа юкъедихьар Малгобекски районерча СоагIапче, Псед‑ахе, Инаркъе балаш наха хий чудуллача а.

Цхьаьнха да Плиев Султанах сона ховш. Дукхача шерашка мехкдаьтта промышленносте болх беча доккхий толамаш карагIдувларах Даьхено лакха мах баьб цун балха. Цунна еннай Къахьегама Цеча Байракха орден, Октябрьски Революце ордени «Знак Почета» яха ши ордени. Ленински юбилейни медалы кхы дукха а совгIаташ. Из иштта ва «СССР мехкдаьтта промышленноста Сийлен болхло» яха цIи лелаеш.

Тха къамаьл чакхдоалаш Плиев Iаддалий Султана безамца йоахар шийца цхьана болх баьча, хало а атто а шийца йийкъача наьха цIераш. Уж ба хIанз цхьоалагIча промысла начальник Тебоев Суламбик, хьалхагIа цу промысла начальник хиннa, хIанз пенсе йола Паук Мария, хIанз «Грознефть» объединене керттера инженер вола В. Я. Бородин, «Малгобекнефть» НГДУ транспортни контора хинна директор В. И. Батров, иштта кхыбараш.

къамаьл дIаяздар
А.-Г. УГУРЧИЕВ

КХОАНА—ХЬЕХАРХОЧУН ДИ

Дукха дIайха дешаш ала догIача хьехархоех цаI я Шалинск района ЗIамига АтагIарча школе-интернате болх беш йола Крылова Людмила Юрьевна. Из ингалсан мотт хьехаш я. Ше кьона яле а, кIоргга шаьш йолаш, уж берашта дика дIалла хIаьттIехьдоалам кьайоагIе Людмила Юрьевна.

СУРТА ТIА: ингалсан мотт хьехаш йола Л. Ю. Крылова.

З. АМЛИЕВА сурт.

ДЕГА ЙIОВХОН УРОКАШ

«Сона лоьра ваьха бIаргаш даим а тамашийна хилар, — яздаьд Ф. Вигдоровас. — Тамашийнача бIаргешта дерригa бIаргагу эггара хьалха гуш санна: керда, цIена. ЧакхсадоагIаш санна... хIаьта дика дар-кх из дерригa а мел вах дусаре, бIаргаш гIайгIане хургдоацаш, из кердал йоагIйоацаш, бIаьсте в, Iе в, гуйре а, цIаккха ца лийнача тайпара, эггара хьалха гуш санна, горе».

Уж дешаш доагIа хIанз аз ювцаргйолча кхалсага, хIаьта юхь тIара хозал санна дег чура хозал йолча цунах дувца атта а дац. ХIана аьлча, бIаргаго еза цун дега йIовхал, ца хоаила еза. ХIаьта цкъаза из дерригa кхетадайташ да цун елаялар, бIарахьажар, Iимерза хилар, цун бIаргашка хьежа йиш я вIалла къорда а ца деш. Цар чу я дега сердал, цхьабакъда, цу кхалсага гIайгIанерча дешайца эккхатIйовкх из уйла:

— Кхойтта шу да аз школе болх бу. Бакъда, царех цхьан шера 1 сентябрь хиланзар са. Городерча цхьан школе дадар са къахаташ, цига болх дIаболабе безаш яр со керда дешара шу дIадолалуча хана. Бакъда, цига дIайийцанзар со. «ЗIамига а гIийла а йолча уккал класса кулгалде а могаргдац, вешта бераштa а фу лургда уккхо», — из уйла яр аз директора бIаргаш-

ка йийшар. Иштта цIегIа йиcap со, болх бе цу школе моттиг яле а. БIарчча сентябрь бутт дIабахар са бIаргашка хий латташ, сатем боацаш. Юххера а дикача наха гIо дир, уж бар педагогически практикех йолаш са хинна хьехамчаш. Царна метар ийсъенна харцо дIалийха.

Костоева Хьусена Дикас дувцачунга ладувгIаш хетачу: ма тамаш я цу тайпарча сага вахаре уж сагота деноцш хинна хилар. Школа вахарцара вIалла къоастаде йиш йолаш ма ма цун вахар-м. Аз яхачун раьза хургба аьнна хет сона тайп-тайпарча хьехархой совещанешка, конференцешка къамеьл деча Хьусена ДинайгIа ладийгIараш. Цо еча кIоаргга мaгIан долча докладага ладийгIача хийла директор тIаввнав цун цхьа школе болх бе из хьехаш. ХIараненa лоьр иштта йоикха опыт, говзал йолча хьехархочуница болх бе.

Уж тIеххьарча итт шера Костоева Хьусена Дина эрсий мотти литературен хьехаш я Грознерча № 49 йолча юкъерча школе. ХIаьта хьехархочун говзал дагадоххарах е цаховш хержанц цо.

— Вахаре массаза а дика нах беттабеннаб сох. Даьнаша доацаш йисача сона эггара хьамсарагIа, бочагIа бола нах хинна дIаайттар са хинна хьехархой. Цу хана сона ца тоьаш хинна тхоа кIалара йIовхал лоаттае гIертар уж сона. Цулухьа ю мотт сона айса вотIа дешача берий йоакхо, царех дукхагIа дог лаз, царна ховраш, дог бокъонца хьалалла гIерт.

Шийна классе чуьлча Хьусена Динас аьлха тайпан цIерах, дешаре тIаккхерах мара дешархой къоастабаь ца Iеш, уж къоастабу цар цIагIарча вахара-лелара хьалех а.

1974 шера Хьусена Динайна эггара хьалха дукхагIча даьнъе кIаьнкех латташ йола класс елча, цо теркам тIабохийт кхыча бераштa юкъе парга тIа ше цаI вагIача кIаьнга. ТIехьагIа гучадаьннача тайпара из во кIаьнк а лоархIаш цунца цхьан парта тIа Iоха лоьш

саг хиннавац. Урок хатта йолалу цунга Костоева, бакъда, яхьдола бераш делалу: «Ай цуйна-м язде а деша а мича хов».

Хьехархочо зийра бераштa гуш йоаца Альмада дег тIара чов, шийга хаьттача хIаман цо гIожа жоп лоь а. ХIаьта цун цIагIа чуяха дезале хилча дика кхетадир Хьусена Динас кIаьнка къувлар. Из халача хьалашка вахаш хиннав. ВоккхагIвола воша масал эца мегаргдолчарех хиннавац, из милице учете а латташ хиннав, хIаьта дас зIаммига а бахьан хилча еттаж хиннай бераштa.

Хьехархочо из дерригa дIадийцад шай гIонзашка, классерча активисташка. Царгара дийхад дезала вIовхал ца тоьаш волча кIаьнкаца Iимерза. тIера хилар. ХIаьта ха дIа мел йоза кIаьнка оамалаш хувцалу, из ше а тIерагIа кул наха.

— Массарел хьалха хьвоагIар ца школе. Цун ховра сона эшаш дезалга а аз царна Iунал делга а цу даьнъе сона гIо де ваьлар ца. Цул тIехьагIа цун гIуллакхаш дукхагIа хилар. ЦIагIара жIов а ена бIаргланкха волавелар классе, школе ехача мебелага. Товдора гIандаш, истолаш. ХIанз а са йоазон истола яьшка чу улл цо совгIата еииа жIов. Иштта са дикагIвола гIоначa хилар цох, литература урок в дикагIа Iомае волавелар. Цул совгIа, хьинаре даакъа лоацаш вар «Дзержинец» яхача, бераш бокъонаш тейхаергйоацаш профилактически болх беча профильни отрядe. Цо шефство лелайора хала бераш да ояланаррна, чакхйоахар бокъонаш телхаеча зIамигчарца беседаш.

Дийша баьнна аттестаташ хьанийцача выпускникаша хьатIаухаш бариал яьхар сона, бакъда, цхьа Ахьмад висар из ца оалаш, цо сога хьенадаь йIовхал йола бIаргаш дезагIа хийтар сона моллагIча хозача дешал. Цар чу яр йовхке дегагIоа.

Цкъаза хьехархой латкъаш хул дешархой коллектива барт болаш яц, хьаде дезар массаза а хьалхадаха деза цун, яхаш. Хьусена Динай ли цу тайпара проблемаш. Цо кхетаду берий бокъонца йола инициатива ся

ха хьахулаш йоацалга. Цу балха лоархIаме да хьехархочо шийн гIуллакхашца гойташ дола масал, из дешархоех тешаш хилар. Из кхалсаг заштеш йоашача хана а бIаргаго йиш я дешархошца, уж хьерчабераш да юкъара гIуллакхаш — кружкови болх е пионерски болх, тиша аьшк е кагьат гулдар. Из тийша я фермаца а ца леладеш, бокъонца дег тIара берашца бувзамаш ца хуле гIуллакх дика дер юташ хургдоацилга.

Дукха ха йоаплаш кулг кагдаь моттиг хилар Костоевай. Бакъда, тиша аьшк гулде биха вIашагIкхетаргба аьнна йиллача хана из хьаеча эггара хьалха цун духьалбайдар кIаьнкаш, царна чIоагIа тела хиннадаи из. Цул совгIа, декар дова хьехархочунга чугIо, оаха иштта а хьалхара моттиг йоакхаргьа яхаш.

Ишлац Костоева цун хиннача дешархошта а. уж боагIа классни сахьаташка, дувц шоай профессех, гIо ду бераштa пионерски балха тIа.

Хьусена Динай урока тIа яц ца йовзе, ца ейна кхетам балара моттигаш, бакъда, цунца хулача хIара вIашагIкхетаро а дукха кхетам лу.

— Цкъа берашка -аьлар ал «Ер со ва» яха сочинени язъе аьнна. Со-м цар из лаьергьяц мотташ а даьра яр. Бакъда, дешархоша язйир, цул совгIа тайпан цIерашь IотIа ца язъе пурам дехна долашше а тайпан цIераш а язйир. Цох хьахилар тхона юкъера къайле йоаца къамаьл. Уж Iоешаш берашта шоай дегашка мел дар Iолладаьлга кхетаде хала данар. Цар тIа къайла дихьаданар пар шоаех доахк аьнна хета гIалаташ.

Хетаргахьа береша иштта яздара бахьан да шоай сочиненеш дикача а тешамеча а бе кхоачаогIйолга царна хоаш хилар. Шоай дикан тIа гIозъаргйолаш, гIайгIан тIа бое вIагIоргйолаш саг из йоландаь яздаь цар из.

Хьусена Динай вахар сакъердаме да, ираза да. Вахаре шийн дето къоабалду гIуллакх корадар. Из дика дIадахьар доккха ираз да сога хьаьттача. Цун иразах дола даакъа кхоач цун дешархошка а. Из кхоач царга дега йIовхон урокашка гIолла.

Р. ЛЯУВА.

СУРТА ТIА: Костоева Хьусена Дина.

И. ПЛИЕВА сурт.

ХЬЕХАРХО—ХОЗА ДОШ

«Хьехархо, — белгалдаьккхад КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленуме, — из вай бераштa кхетам балара общества тешам беина саг ва, агитацен пропагандаш, берригача идеологически балха чарте тешшаме ног гIорталга еш вар ва».

Дикка лер ютт кхетам луча даьнъе хIанзарча школа хьехархочо, алхха кхувш йоагIача тIехьен вахаре йиша ца Iеш цо дика лер ютт берий даьй-нованой, берригача наьха саьхетам лакхбеча даьнъе.

КIезига бац цу тайпара шоай болх дIахьош бола хьехархой Назрановски района школашка. Царна юкъе ба дукхача хана дееза хьинаре къахьегаш хьабоагIа, йоикха опыт йола а хIаьтта шоай къахьегама вакъ дIаболабаь кьона а хьехархой. ХIаьта къахьегама ветеранаш даим а говзал дегIаккхувла гIо деш хьабоагIа къоначe педагогашта.

Бокъонца бола педагогически къахьегама говзанчаш районе къахьегаш хилара тешал деш да ер масалаш. Назрановски района школашка къахьегаш ва СССР орденаши медалаши еина ворхI хьехархо, кхо саг «РСФСР школа заслуженни хьехархо ва», шиъне лелаю «СССР просвещене отличник» яха цIи, цаI «НГIАССР школа заслуженни хьехархо» ва, тхьаь иттанена «Халкъе просвещене отличник» яха знакаш еннай. Гуш ма хилара цхьан района кIезига

толам бац из, бакъда, цу толамга кхача гIерташ хьабенаб къахьегамах бизза бола нах.

ДикагIболча хьехархой цIи йоаккхаш да хьоахаеича варгаш дукхача хана района школашка хьехархо хинна вола, хIанз № 4 йолча Назранерча юкъера школа кертте латташ вола Шадыжев Махьмада Борис. Ше школе хьехархо волча хана кIоаргга знанеш йола, лакхара сакхетам бола дешархой кIезига кхебаьбац Шадыжева. ХIаьта хIанз школа директор волча хана а цуница дика карагIдоал педколлектива теркам бераша дикагIа дешаре, царна кхетам дикагIа балара дешашта тIаоза.

Дика толамаш доахаш балхах лоархIаш хьайоагIа Яндарерча № 1 йолча юкъерча школа директор С. Ю. Хашагульгова а, цул совгIа из я Нохч-ГIалгIайчен Лакхехьарча Совета депутат, республика школа заслуженни хьехархо. Юртарча школа хьакъехьа дола парте а правительства а сонамаш кхоачаш а деш, цо кулгалдеча педагогически коллектива эшшаш дола хьалаш хьанхеллад юртара школа тахaнарча дено дIадехарашка хьежжа хилийтара.

ХIаьта наггахьа хьехархо хургвац районе Медов Днабраьила йоакъан ца вовзаш, гIалгIай мотти литературен хьехаш № 3 йолча Назранерча юкъерча школе болх беш волча цун дика карагIдаьннад ше хьехача пред-

метах йола урокаш дIаяхьара, кийчъяра белгIталара опыт Iоае. ХIаьта цо болх беш йола наьна меттен литературан кабинет районе дикагIчарех цаI я. Кхы цул тIехьавусаш вац цунца цхьана болх беш вола Патиев Iумара Султан а.

Даим а кердадар шоай балха юкъехувлаш, кхувш боагIараштa кIоаргга знанеш, шоаш хьехача предметага гIолла кхетам луш хьабоагIа школай къаьст-къаьстта предметаш хьехаш бола хьехархой. Ала деза, кхетам балара болх бувзабе йиш йоацаш наггахьа а урок ца хилар цудухьа массе тайпа: интернациональни, патриотически, атеистически, къахьегама кхетам бала гIерташ, цу балха керда формаш лехаш ба дукха дика хьехархой. Царех ба районера эрсий мотт хьехаш бола дикагIболa хьехархой: А. Н. Льянова (Джейрахски юкъера школа), Р. М. Зязиков (Барсукински юкъера школа), Р. А. Амерханова (№ 2 йола Яндарера юкъера школа), кхьбараш.

Цу хьехархоша йоаттIаш йола йоакхо ю уроке кхетам балара ростама, дизза кхоачаду хIанзарча хадарча урока дIадехараш. партийноста ларда тIа кийчъю кIара урок.

«Бокхь лоархIам болаш да хьехархочо гойташ дола масал, цун духовни сурт дешархочун хоьш дараш. дезараш, говзал дегIаккхувлача даьнъе», — аьнад В. А. Сухомлински. Из иштта да а дя, хьехархочо дика масал гойтарга хьежжа хьахул дешархочун оамалаш, дукхагIа довзаш, хоьш хила гIертар, эздел. и. кх. дI. Цу тайпарча хьехархочоа тара хила гIерташ хул дешархо, из хьехархочун ираз да иштта берашта ше везавалийта мегаьдале. Берашта везалу шийн предмет кIоаргга ховш вола, из царга Iомайита, езаллийта ша дIанхаьча, моральни оагIо дика йола, дисциплина телхаеш воаца хьехархо. Цул совгIа, кийчъеш йола урокаш цхьа кепара йоацаш, хIара урок кийчъяр эргадоаккхаш кийчъе еза. Цу тайпара шоай болх отта а баь дIахьош ба физика, математика хьехархой Л. Х. Инарков (Назранера № 2 йола юкъера школа), С. Г. Призовец (Долаковера бархI шерара школа), географи хьехаш йола А. Я. Шадыжева (Назранера № 1 йола юкъера школа), кхьбараш. Керда дешара шера доккхий дехараш тIа а йица къахьегаш ба Назрановски района школай хьехархой. Уж дехараш да балха тIара организованности дикагIйола педагогически опыт юкъехувлара кхы тIа а лакхагIча боараш тIа хилийтар, дисциплина чIоагIъяр. хIара хьехархочун бехктокхам айбар, кхьдараш. Уж декхараш кхоачашдеча вар аьттув балар а лоаш цар цIейца — хьехархочун денца уж даькъала бувца лов.

С. АРЧАКОВ.

ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДАЛЬДА

Дукхача шерашка комсаш лелаеш хьайоагIа тха бархIлагIа бригада. ХIара шера 44 гектара тIа ихен оаха из бокхха мах бола культура. ДукхагIбола боахлой йоикха балха опыт йолаш хилара лаха а лаьтта деладара культура. Бригаде закон а хинна дIаьттад дерригa а кхашкара балхаш массаза а агротехнико дIадехахча тайпара кхоачашдар. Комсаш чуйица ма даьлла а дIаболабу оаха тIадоагIача шера хургболча хьувкъама лард йоллара боля.

Соахка а комсаш чуийца доалладе дIаболабйир коллективо ух шера лаха хьувкъам кхебара къовсам. Массаза а цхьатарра, дика сарцагI а ваьнна гурахьа еррига комсаш еIа даьлар тхо. Из агромероприяти кхоачашъеча хIара дийнахьа задани тIехкхоачашйора бригада болхлоша. ХIаьта, Алиева Нарсанен Муцулханова Сайхьатанеи, шоаш хьалхарча шерашка Iоальча йоикхача балха опытах биззa пайда а ийбеш, дийнахьа шишшакхоикха норма е низ дIакхоачар. Иштта хьинаре къахьегар бахьан долаш, хоза латтача хана ерригача 44 гектара тIа комсаш еIа яьлар коллектив. Цо торо хилийтар тхона, шелаш отталехьа еррига а комсаш, лаьтта тIа а гоcсаш дIаяьоала.

Укх шерара хьувкъам кхебеш цхьаьца халонаш ниисъелар тха балха тIа. Совхоза кхыча бригадашка санна, тха коллективе а ниисъелар моттигаш, цхьадола кхашкара балхаш кхоачашдеча хана мел зеш болхлой ца тоьаш. Къаьстта дукха нах эшар бIаьсти, комсаш хьалъехкача хана. Из болх тIехьабаккхе йиш йолаш бацар. Цудухьа, из дийхар тхоай Рубежное яхача юрта балача нахагIа цу юкъагIа бригада новкъостал дар. Ала деза, юртара нах дика сарцагIбаьлар тхона. Новкъостал де бахьнаьчарна юкъе дукхагIбараш дикка ха лха нах бар. Бакъда, цо новкъарло йинзар. Къонабаращца ниисса, кадайи диken кхоачашбора шоай болх къахьачара а. Къаьстта, доккха барча ала доагIа пенсионерашта Симерно Маринаней Иванющина Полинаней. Из агроприем кхоачашъеча а дIахо йодача хана оаха даьча кхашкара балхашта юкъе а хьинаре даакъа лаьцар цар. Цу тайпара къахьегамхой кIезига бацар.

100—120 процент тIехкхоачашйора шоай дийнахьара задани. комсий гаьнаш тедача хана, Муцулханова Сиваcея Амерханзаева Джоахьараса. ХIаьта, болхлошта юкъе шерра лаьржа леланьча социалистически яьхо массаза а хьалхе лелаеш хьабаьхкар Резниченко Владимира Мудиев Абубакара.

Укх шера, ахкан замалахьа дукха ца лаьттар тха кхашка догIаш доадаш. Цу юкъа чIоагIа лоархIаме дар комсашта эшшача бoарамагIа хий тохар. ХIаьта, комсаш кхачалца из болх бехктокхаме а хеташ, дика кхоачашбир трактористаша Лахин Анатолей Щербаков Акимен. Цу бехктокхамеча хана гуйрийна сатоссаш дIаболабийя сайрийна бoад къоала балладца каай тIа болх беш хулар уж хьинар дола механизатораш.

ХIанз коллективо хьалхашка латт эггара бехктокхамегIа дола декхар — хьалхехебаь хьувкъам боe а ца байташ, берригa а ханнахьа чуэцар. Комсаш чуэца доладеннача хьалхарча денoшка деза новкъостал деш ба тхона Буденновски юкъара школера дешархой. ХIаьта 21 сентябра дена бригада кхы а дукхагIа ба болхлой. Уж ба, тхона хьувкъам чуэца новкъостал де баьхка Грознерча механьлатта техникумера студенташ. Дешархоша а студенташа а хьинаре къахьег. Цо торо хулийт тха коллектива ,кхай тIа телхайоалалехьа комсаш чуэца а паччахьалкхенна дIачуяла а.

Ма дарра дийцача, хIанз, хьувкъам чуийца дала доаяк тхо. ПланагIа тхо декхарийла дар 277 тонн комсаш чуэца. Из декхар кхоачашдаьнна бригада. ХIаьта, дIахо а комсаш чуэцаш да тхо.

Коллектив дага я кхы а 20 тонн комсаш яха. Из тхоашта кхоачашдулургхиларах шеко а яц тха.

В. ДУДКИНА,
Наурски района «Советская Россия» совхоза № 8 йолча бригада бригадир.

Дозанал дехьара

Венгри гIишлош хьахьега республика лоархIашагIа йола партен правительстван программа я аьнна дIахийкадаьд. Вай хоарча нах чубахача гIаргий кварталаш хоттаьй дукха а городаш.

Къаьстта шерреча боарама гIишлош хьалдеш латт хIанз Будапеште а мехка кхыча промышленни центрашка а. ДIадаха духхьал шиъ шера столице бахача накага кхаьчий 34 эзар гергга квартира.

СУРТА ТIА: «Кебанья-Уйхедь» яха тоаьп венгерски квартал.

МТИ—ТАСС сурт.

Фельетон

МА ЛОАРХIАМЕ ДА-кх ЦIЕНХАШТТА ХИЛАР

Чурча а арахьарча а политика даькъе башха хIама карагIа а ца доалаш вица Рональд Рейган шийн президенталлал чакхдоалаче шерал хьалхарча шера миччa бесса дале а бокъо лькхар шийх «эггара-эггара» яхийта. «Тайм» яхача американски журнало аьнад цунах «Джо Кеннеде хана денз» «Эггара чIоагIагIа бегаш беш вола президент ва» аьнна. «Политически юмор-м хIанз беламе хIама а дац», — язду журнало.

ЧIоагIагIа зонх болча сага дукха аттагIа ма дий карьерие лоамe тIа гIолла уреха ваха. ХIаьта нах белабара бокъонца йоикха опыт йолаш ма вай Рейган. Каламбурийть да Iомавеннав из дунен шоллагIа тIом а болабалалехьа Голливуде. Цу хана денз бегаш беш хьа а воагIа. Дукхаза ха аьнкхай по шийн анекдоташ шарьдеш: Калифорни губернатора моттиг къувлаш волаш а президент хила гIерташ волаш а, хIаьта, тIеххьаре, хила а хилар.

Президент хиннав аьнна бегаш битанзар Рейгана «козыраш» дIаккхувсац. Геттара дикадар фуд уккхаза. Пресса деча тешалагIа, цун массанахьа а беш бола цхьа бегаш тIа-тIа совбулаш латт, хIаьта вIалла бегаш юкъе хила йиш а йоацаш дола хIама цо бегашта лелаеро тIа-тIа чIоагIагIа саьнт боах американцаш. Ше-ше бегабахар-м цхьа гIуллакх я да (Рейгана дувца беламе хIамаш кийчдеш волча керттерча сочинителa Лэндон Парсонна могадеча тайпара), геттара кхыча тайпара хIама да доакха маIан а долаш дола хIама футтардар. ХIаьта тIеххьара хIама да президента каралаьцар.

«10 миллион саг совгIа ба США бе болх боацаш бола нах», — яхаш уяэра заявленеш ю статистикаша. «Бе болх боацаш биcараштa телача пособешта тIера налог ях вай», — яхаш бегаш бу Рейгана.

«Космосе ядерни гера хургдоаца хIама де деза!» — йоах дунен общественностo. «Ала я на оалий аьхар-м», — яхаш вел президент.

«ХIанз мукъагIа дIайодае ерсашца эффективни переговораш!» — йоах Рейганага кхыметтел малхбузенвропейски партнераша а. «Крестоносцашца дика моастагIашца переговораш вIалла яь а яц!» — яхац да КIийча цIагIара хьахозаш дар.

«Американски форда пехотинцаша бала ма бахьий Бейруте бахача маьршача нахага», — яхача непайдоаша къоарзалда газеташ. «Цигга гIолла дола яай пахара хьаштий доазув», — яхаш географеца эхь а дайна бегаш бу президента.

«Дуьр мегал уккала-м аьнна тIожача тайпара Советски Союза доазув а кхададаь йодаш хинна къулбалорейски самолет социалий дуней хадкъашта юкъерча бокъоний нормашка хьежжа», — аьнна вывод ю специалисташа массанахьа. Советски Союза сагага хоатташ хIама доацаш шийна хеттача тайпара оттаду шийн фегара доазув», — яхаш тIехье во йола бегаш шаьрбе гIерташ ва Рейган.

Сов тIехханьнавецый-теш?

«Сона хетачох, гIалат ду иштта каст-каста бегаш юкъехувлаш волча Рейгана, — йоах американски юмористо Роберт Ордена.

— Юмор-м, дика гIуллакх да, амма нах хIанз решенеш тIанийцача бакъахьа хеташ ба», Белгалдоаккхаргда вай, нийса решенеш.

Амма президент из дурурдолаш вац. Белами хунпаш а претензиеш лаяллеш еш а волча Рейгана тервал даьвац бегашта аьнна керда хIама мехка чакхдоалаш латташ хилар! «Трумана хьагойтад президент моллагIчох а хила йиш йолаш хилар. Эйзенхауэра бакъдаь дIаоттадаьд президент воацаш а мегаргхилар. ХIанз Рейгана хьахьокх, президент вIалла ца хилар мехка толашагIа долга».

Дмитрий ВОСНОВОЙННИКОВ,
(ТАСС).

ЦХЬА САХЬАТ ХА МАРА ЦА ЛУШ ЭККХАВУ

Кавасаки яхача городерча Икаган яхача машинашъеча предприяте 44 болхлочуга делийвал тIехьагIа ши сахьат даьлча кхаьчар цхьатаррерча конвейерашта чу а доахкаш дола машинкаца менатоза укх тайпара хоамаш: «Компание баркал оал хьона Iа болх барегIа. Амма новкъадале а, финансови халонаш ниисъеларагIа производство хьоарчае езаш да тхо, цудухьа дIахо йодача хана тхона эшаш вац хьо».

ХIаьта цул тIехьагIа сахьат даьннача гIолла цхьацхьаца вехаш тIаверйтар кадрай отдела начальника уж сийна конверташ кхаьчача болхлоех хIарацар. хIаьта дIавоаккхаш волчун юкъарчал доацаш вола начальник тIа а волаш цхьа тайпа къамаьл дир хIаренега. «Цхьа сахьат ха лу хьона хьай долахьа йола хIамаш а йица завода территоре тIара аревала».

Начальника кабинета юххе гулбеннараштa юкъе бар тайп-тайпара хьаьхаш бола нах, дукха ха йоацаш заводе балха баьхнараш санна, иштта кастта 60 шу доалаш бараш а.

«Заводера араяла» аьнна дола категорически приказ кхаьчадар мар кIезига хьалхагIа балха дIаваьнна 38 шу даьннача М. Мурета. ТIеххьарча хана духхьала

цун алапех бахар цар дезал. «ХIанз оахош фу дергда ховш яц со. Ийнача цIенах дала юхалург нийца ехча дIатакха ма дезий. хIаьта хIанз ер гIуллакх ма ниисденнадий, — яхаш дувц цо. Японе хIанз балхара дIабоахаш латтача эзараш болча нахах бе болх боацача наькъа эскара юкъе ба хIанз тIеххьарча шерашка цIаккха а ца хиннача бесса дукха нах. (2 миллион сагага кхоачаш латт уж) цу цхьаннех репортаж язьйй «Акахата» яхача газета корреспондента. «Цу сахьате едда яхар со къахьегама биржe хиина бенна а моллагIа болх лургбац-хьогI аьнна хеташ. Цига в дацар дог делале хIама!» — чIоагIа новкъа а долаш йоахар кхалсаго.

ТIехьагIа гучадаьннача тайпара, балхара дIабахарах бола хоам баьб предприяте деьша шоай хьадда расчет а йолаш. Хоамаш даьд профсоюзни организацей кулгалхошка, профактивисташка, новкъостaша лоархIаш болча болхлошка.

Дагалоацаш хинна хIама дацар балхара нах дIабахар. Апрель беттехьа дIахийтадар завода дайме 300 болхлочуга писмош, «шоай лоIамагIа дIадоала раьза хила» аьнна. Писмош тIа дувцаш дар болхлой шоай лоIаме балхара дIа а баьнна къахьегама бирже учета отта безаш хилара бахьанах а. «Къахьегама овсарле лохьялар», «начальствос тела приказаш снуха кхоачашдадар», «Коммуникабельность кхоачамболлаш цахилар», «предприяте чIоагIлуш латта тIахьожам хьалаца кийча цахилар». Еррагаш а 18 пункт яр.

Во сюрприз хилар предприяте дай керда болхлой поденщиний хьисапе дIанийбе болабеннаб. аьнна болча хьамах, амма... Цар расчет гуш я, Кадрови болхлошта лучул 25 процент лохагIа дар поденщикашна кхайкадаь алапеш, амма балха ди дIаьхлаьдар. Бе болх боацаш бола нах раьза хилар цу кабальни условешта а.

Тийшача балхагIа капиталисташа леладеча гIуллакхаша чIоагIа эгIазбитабар болхлой. Цар хьайир бокъо йоацаш нах балхара дIабахара духьаларча къовсаме совет. Цар дIадоладаь гIуллакх шерра хьаллаьцад мехка. Шоаш дIадоладаь гIуллакх иштта наха хьалладарагIа гIап баха бола Икагака болхлоша, язду «Акахата», заявлени яьй бокъо йоацаш яь решенеш хувцийтара лоаттабу къовсам волалo яикхалца социтаргбац шоаш аьнна.

Виктор ЗАЦЕПИН,
ТАСС корр.

Токио.

Еррига Никарагуа гIала чакхъяьлла [illegible] тIехьарча къовсамна хетаръ митингаш. Болхлоша, ахархоша, студенташа хьалха ю [illegible] Вашингтоно дIахьош йола тIемаш конфликтан хьалсусаеш, прогрессивни правительство меттаррайахьан, къаьмнаш - [illegible] балханца Iетоадеш йола политика.

СУРТА ТIА: Манагуа митинг болуш хилар.

ТАСС спец. корр.

Бераш, кастта дезду вай Конституце сийрда цlей!

Дош ала безам болаш ва Къаьна Дади:

— Хьамсара бераш! Хlара кхийнача сага паспорт хух. Паспорта тlара гу вайна цу сага юхь, цун вахара белгалонаш. Хlара сага паспорт хулаш санна, хlара пачхахьалкхен ший Конституци я. Конституце хьахьоакх пачхаьлкхен белгалонаш, пачхаьлкхен юхь.

Советски Конституцега хьежача гуш да вай пачхаьлкхен юхь Iалаьмате хоза, сийрда йолга, хlаьта вай вахара белгалонаш сага дегlоза телаш йолга. Хоза хета алац советски наха шоай Конституцех «Ирах кхоллаш дола закон».

Советски Конституце дукха а оагlонаш я. Хlаьта вай тахан массехк мутl мара боашхаргбац. Уж да керттера мугlараш.

Конституце тlа дlаяздаь: **советски наx къахьега бокъо йолаш ба**, аьнна. Фу яхилга да из? Из да — советски нахах цхьаккха а болх боацаш вусаргвац яхилга. Виса а висац. Хlара советски саг ший дего хержа професси нараерзае йиш йолаш ва. Професси караерзаяьчул тlехьагlа, цу профессегlа болх бе торо йолаш а ва. Из торо Iалашгъю пачхаьлкхено.

Иштта дац капиталистически мехкашка. Масала, США ткъо миллионал совгlа саг ва болх боацаш. Пачхаьлкхено Iалашбац царна болх. Нагахьа санна болх корабоагlе болх бе а болх кора ца боагlе моцалла боа а безаш ба США-ера къахьегамхой.

Советски Конституце **ткоа-кlайлен бокъо а лу мехка гражданашта**. Хlара советски сага шиЙ цlа, шиЙ квартира хила йиш я яхилга да из. Цу тайпара бокъо дlалаьъяьац капиталистически мехкий цхьаина я конституце тlа. Цудухьа, болх кора ца боагlаш бисараш е цамогаш хинна болх бе йиш йоацаш бисараш квартирашкара арабоах США, Англе, Франце, Японе, кхыча мехкашка. Цига цlеной бlаьхнйчар кара да. Iаьдала кара дац. Iаьдало квартираш хьалъяц нахана. Квартирах телв ахча а ах алапега дlаххоч.

Хlаьта вайцига пачхаьлкхо хьалъю наха лаьрхlа квартираш. Цхьа кlеззига мара мах я толац вай царех.

Цхьан юкъа саг балхара хьаваьнна е цамогаш хинна висача из аравоаккхаргвац вайцига квартирера. Аравакха пурам лац вай законаша.

Хlаьта цамогаш хиннача сага бюллетенах ахча лу Iаьдало. Укхаза гучайоал Конституце тlа дlаязъяь советски наьха цхьаьккха а бокъо: **дарба дайтара бокъо**. Из бокъо кхоачашъяра а оцоа мел дола хьалаш пачхаьлкхено Iалашду. Вай мехка хlара юрта, хlара городе хьалъяьй тlехдиха медпункташ, поликлиникаш, больницаш, санатореш, сихача медицински гlон станцеш, кхыйола медицински учреждениш. Уж ерригаш а мах бала ца безаш хьож советски наьха унахцlенонга. Дарба дарах Iаьдало ахча дакххац нахагара. Капиталистически мехкашка-м цамогаш хинна къаьлегамхо ше Iоа мел даьр а, цкъаза беррига боахам а дарбага дlабахе вус. Дукхагlча даькъе дарба ца деш а вут саг, дарбах дlадала ахча цуига деце.

Советски Конституце къахьегамхошта луча бокъонашта юкъе керттерчарех я **дешара, салаlара, пенсе вахара** бокъонаш а.

Мах боацаш деш советски наха школашка, техникумашка, институташка, университеташка, аспирантурашка, академешка. Мах боацаш дешарал совгlа, студенташта хlара бетта стипенди а тел Iаьдало, дийша баьлча балха моттиг а Iалашгlью хlараенна.

Советски наха хlара шера салоl профсоюзни санатореш ка, курорташка, салаlара цlеношка. Путевкаш нийсса алаш мах боацаш тел къахьегамхошта. Хlаьта вояхрех дукха а дукхагlа бола мах Iаьдало дlалу, саго ше цхьа кlеззига мара ахча дала ца дезаш.

Хlара советски сага ха хьатlакхаьчача пенси хьожаду Iаьдало, Iалашъю хlара советски сага сатийна къоавал.

Вайна гуча тайпара бера хана дена из къаваллалца.

Мехка гражданашта вай йийца йоакхо ярал совгlа, декхареш а тlалохи Конституце. Уж декхараш дика, хоза декхараш да.

Советски Конституце къахьегамхой декхарийла бу ма хулла дикагlа къахьега, пачхаьлкхен рузкъа кхом беш леладе, шоай культура а образовани а лакхъе, социализмана карагlдаьнараш лораде, машара тlехьа къовсам лоттабе, халкъашта юкъера доттагlал чlоагlде.

Кхы цхьаькха а да ала дезаш. Конституцена хьалхашка беррига советски гражданаш цхьатерра бокъонаш йолаш ба министраш а, механизатораш а, бомбеттархой а, космонавташ а, станока хьалхашка латтараш а, полководцаш а. Бокъонаш массанена а цхьатерра лу Советски Конституце, декхараш кхоачашдар а массанегара цхьатерра дlадех.

Шун а сай а цlерагlа дег тlарз баркал их аз, бераш, хьамсарча баьччане Ленина, Октябрьски революцена, Советски Iаьдала, Коммунистически партена хlанзарча Конституцена малха кlала ираде дахаш вай хилараx.

Къаьна Дади.

Фаьлг, фург, фура цулг

ХЬАЖИЙ-ЦlА ЯХА АРАЯЬННА БОРЗ

Цхьан борзо, шийчийча уллаш еш ягlаш, дайдехед хьажий-цlа яхе. «Са да а вахавар хьажий-цlе, со а гlоргъя хьажий-цlа», — аьнна нигат а даьковнъа яьннай борз. Йодаш, йодаш цхьа дахкилг кхийттаб цох.

— Бози, бози, ма бвалахь со, — хьоастабеннаб дахкилг.

— Ай мичара! Буаргбец, даьра ва-м. Са да а вахавар хьажий-цlе, со а йода хьажий-цlа.

Дахкилга кlама а ца деш тlехъьинна дlаяхай борз...

Йодаш, йодаш цхьа етт кхийттаб борзах.

— Бози, бози, ма бвалахь со, — дийхад Iатта.

— Ай мичара! Буаргбец, даьра ва-м. Са да а вахавар хьажий-цlа, со а йода хьажий-цlа.

Iатта хlама а ца деш тlехъьиннай борз.

Йодаш, йодаш говр кхийттай борзах.

— Бози, бози, ма валахь со, — аьннад говро.

— Ай, мичара! Юаргъяц, даьра ва-м. Са да а вахавар хьажий-цlа, со а йода хьажий-цlа.

Говра хlама а ца деш шийнинь дlахо бихьаб борзо.

Йодаш, йодаш, кlаьд а еннай борз, мец а еннай, ше дагалаьццача уйлаех дехке юлла а яьннай. Саца а саца, шешийга хетта йолеенай борз: «Сендуха араьяннай со укх новкъа. Фуд ез лахар! Нийсса яьхад: Говдалча керто когаш не ши ниик байтаб. Са да а вахавацар хьажий-цlа, а со а гlоргъяц хьажий-цlа».

Юха а йийрза цlенгахьа йолеенай борз. Говра тlаккхаьчай из юха а.

— Бози, бози, ма валахь со, — дехар даьд говро.

— Са да а вахавацар хьажий-цlа а со а гlоргъяц хьажий-цlа. Юаргъя, даьра.

— Бокхьала Iайха юз а, сона ла тохаш когах беза хьестам хьа а баьнна мара ма ла со.

— Хьахьоакха, хlаьта, хьай барг, — аьннад борзо.

Борз шийна тlехьашка йоаллаше а, мlаргаш теха из кlалтlа а кхесса, едда яхай говр.

Хьинаш а лаьца, чукхийтта бlаргаш а делаш, хала когаш а тахкадеш йодаш йола борз Iатта тlаккхаьчай.

— Бози, бози, ма бвалахь со, — дехар даьд Iатто.

— Са да а вахавацар хьажий-цlа, со а гlоргъяц хьажий-цlа. Буаргба, даьра.

— Бокхьала, Iайха буз а, бlаргах даха кlарцхал яьа а даьнна мара ма баа со.

— Мегаьд, хlаьта, малагlа бlарг ба хьа нах! — аьнна, борз дlатlаккхоенчаче муlаш теха из кlалтlа кхесса, дlаяннха бахаб етт.

Шийна тlаэттача тlазаро бlаргах кий а лешийтеш, мецъеннача гийго сетам а бохабаь йодаш йола борз дахкилга тlакхаьчай.

— Бози, бози, ма бвалахь со, хьоастабеннаб дахкилг.

— Буаргба, даьра, хlанза-м. Са да а вахавацар хьажий-цlа а со а гlоргъяц хьажий-цlа, — аьннад борзо.

Бакъда борзо тlод айдашше а, бала къорга чу миккаб дахкилг.

Цига дог даьтта аьннай кхьаметтал дахкилг а леца кхы боацаш йиса борз.

ЙОККХАЧА ПЕРЕМЕНАГlА

Бlарча бутт баьнна дешара шу дlадоладенна. Дукха а пайдане, сакъердаме хlамаш дайзад шоана, бераш школерча урокаш тlа. Дlехо кхы а дукхагlа довзаргда. Хlаьта урокаш мел чlоагlа теркам тlаозаш яле а, массане а йоккхача перемента хьежа шо. Йоккхача переменагlа тайп - тайпара ловзараш де, иллеш даха йиш я. Иллеш даха тlера болчарна оаха довзийт гlалгlай бераша гаьнарче, гаьнарча загlа даьха илли. На илли цхьа белгало йолаш да, чакхе яц цун. Кхесташ йола чарх санна аlалла кхоачалац из, дилла а духдувл. Хьажалаш, тlадамаш латтача моттигера юха дlадоладу «Чlагарг» яха илли.

ЧlАГАРГ

— Чlагарг, чlагарг.
Мичара доагlа хьо?
— Хьунагlара доагlа.
— Хьу мича яхар?
— Догаро тийдар.
— Диг мича дахар?
— Хила дехар.
— Хий мича дахар?
— Нохаро мелар.
— Нух мича дахар?
— Дай тlа тессар.
— Доа мича бахар?
— Цlеро боагабир.
— Цlи мича яхар?
— Догlо йоайир.
— Догlа мича дахар?
— Малхо докъадир.
— Малх мича бахар?
— Морхаша дlалаьцар.
— Морхаш мича яхар?
— Мохо йодайир.
— Мух мича бахар?
— Хьунегlа бехар.
— Хьу мича яхар?
— Догаро тайдар.
....

Х.-Б. ИСРАИЛОВА суртш.

ГАГИЕВ Гирихан

ХЬАЛХАРА ДИКТАНТ

Вагlа, йоазонах чуйхиш
Хьаькъал доле кlант.
Тахан кlанто эттар хьалха
Яздеш-да диктант.

Шаькъах йиза
сайкъапоатторг
Цун хьалхашка латт.
Перо лораш чуlетт кlаьнко—
Кхер из отто Iатт.

Язду: «Сона дукхаеза
Сай Даьхе — СССР»
Тlаккха гlеток:
«Кийчуш ва со
Хила пионера».

Дlахо хьехархочо: «Ленин»,
«Москва» язде, — аьл, —
Вахаро мел йола йоахал
Цу шин дешах йоалъ.

Цигга, уйла йийя, кlаьнко
Ручка Iобул шиЙ.
Кулг хьалъайду кlаьнко
лайкхе
«Ала могаргдий?

Аз-м хадаргдац уж коза
Дешиш шаькъаца...
«Ленин», «Москва»
язда вoш со
Цlеча къоалмацаlе.

ГУЙРАН ДОШУВ

Гуйре еннй... Дошо гlаьнна
Массанахьа легаш да.
Iоагlача цу гlаьнаш тlа
Дошо тахр а къегаш да.

«Хьажоlий дошув» гулдеш
болча
Къаьлегамхой оаз хьакоз.
Нохкармозий хьуьв, чузцеш
Шоай гlехьара «дошув» —
мода.

Цу дошоча сомах диза
Хlара цlагlа кареш да.
Комсий дошо узи гейдолгаш
Тускарашка додаш да...

Бlарг ма кхоачча — дошо
баьцаш,
Маьлха дошув — хи тlа кьег
Дукха-дукха дошув гулдаь,
Лаьтто салоl, дика хьег.

Школе доахача берий а
Да шоей «къахьегама кхаш».
Iоимай «кхошка» яха
гlерт уж
«Пхиен» — дошо оценкаш.
Школера уж цlа ма баьгга,
Папас, мамас, кьестаю чlанг,
Аргда царга хlераенга:
«Доше йийг»,
«Дошо кlаьнк».

Дика шашка. И. ПЛИЕВА фотоэтюд.

Хьехархочун денга

ХЬЕХАРХО, ДОТТАГlА, ГlОНЧА

Валентина Николаевна Мещерякова 25 шу хьалха ера вай республике Тамбовски хьехархой институт чакхъяьккхачул тlехьагlа. Шийна енначе направленигlа кхы шера мара болх бе безаш цдар къона хьехархо.

Цхьабакъда, Нохч-Палгlайна школагlа цlа а хинна дlаоттар цунна, безабелар укхазара наx. Валентина Николаевнас лаьрхlар укхазе Iе аьнна. Иштта, Нохч - Палгlайчеца дийзар ший ватар эрсий йоlо.

Хьалхагlа Шалински районе Октябрьское яхача юрта хьехаш хилар Мещерякова. Цул тlехьагlа Аргунерча № 2 йолча юкъерча школе ера болх бе. Хlанз цу школе болх беш я Валентина Николаевна.

Укхаза маьре а яхай из, кора, хьаьнала дезал а кхебу. Эрсий мотти литературех дешархошта кlоаргга довзийта гlерт Валентина Николаевна. Из дика карагl а доал цунна. Бокхзача теркамца лайузаl бераша Лев Толстойа, Лермонтова, Пушкина, Грибоедова, Короленко ватара оагlонашка. Уж цlи хеза боле эрсий яздархой Нохч - Гlалгlайчен лаьтта хиннаб шоай хана, халкъашта юкъера доттагlал чlоагlдара тlехьа къовсам а лоттабеьб цар массане.

— Хlара дешархочун дагага кlама хоа Валентина Николаевнана, — йоаз школа директора Демерсултанова Наиба, — шиЙ дешархоех боккъонца бола патриоташ, интернационалисташ кхебу цо.

Вай республике болх беча тlехьа пхиъ шера Iалаьмата дукха низ хьакхаьйи дlадоннад хьехархочо ноачийн гlалгlайн бераште. ШиЙдарал бебиша хетац цунна уж.

Бераша а школагlа йола нана лоаргl цунах. Хlана аьнна, урокаш йистальначул тlехьагlа а шийтара гlо эшача гlо ду Валентина Николаевнас.

Масала, дукха ха йоацаш цамогаш а хинна больнице Iоиллар цо кулгаг дача классера цхьа кlаьнк. Бlарча батта иллар из больнице. Цу батта цхьа дийнахьа дlадахийтанзар хьехархочо бераша цхьана уна кхоча тlехьа ца йодаш.

Цхьаькха масал. Цамогаш хилар классерча йиlига нана. Из цхьа йиlиг мара кlама доацаш ялар из. Йиlиг школе аха йиш йоацаш йисар наьнага хьажа ма езарий цунна. Тlаккха Валентина Николаевнас аlашгlехьдаьккхар йиlига нана больнице Iоиллалга.

Вай республике болх беча 25 шера бlаьш выпускникаш ерахийцаб Валентина Николаевнас. Царна юкъе ба инженер вола Бучалаев Асланбек, хьехархо Садаев Iабдулла, текстильни институт чакхъяьккха Идилов Шамсудин, кхы дукхахбераш. Школе выпускникий аlашагlкхетар хилча, дукха а гулу Валентина Николаевнас хьийзараш. Массане а эздий дешь цар шоашта дегo йоахал кхе ца еш хьийзача, шоашта хьехархо а, хьехамча а, гlонча а хилалсага.

Э. ДУДИНКОВА.

МагIалбикера хоамаш

МАШАРА УРОК

Юха а хьалйнзар школаш берий зовнеча оазаш. Доладелар дешар.

«Болх беш ба дешархой.
Яздеш боахи уж
Кlайчун тlа гlоала
Iаьржачуна,
Iаьржачун тlа гlоала
кlайчунна.
Яду цар перошка, мелала
«Тlом ашац тхона!»

Цу мугlарашна дlайолайир кердача дешара шерара хьалхара урок — машара урок № 2 йолча Магlалбикерча юкъерча школа хьехархочо Р. Г. Халинас. Юкхьанцарча классашка хьехаш я из.

— Бераш — аьлар хьехархочо, — тахан вай мехка парташ тlа Iохайнаб 45 миллион дешархой. Тахан Машара Ди да, Доттагlала Ди да. Деша а йиш хургьяц вай нагахьа машар ца хуже. Сагlа санна бехаш дац вай машар. Воашош хьабу вай из, воай кулгаца. Шун дьишен воавошен къахьегаш, хlаьта оаш — дика деша а дешаш. Бераштa а боккхийчарна а ираз аш. Къоастаде йиш йолаш дац машари ираз.

Боккхача теркамца ладийгlар бераша хьехархочунга. Царех хlарене чlоагlо йир дег чу тахан ма могга дикагlа деша, кхоала, боккхий хила, машара тlехьерча хьовсаме дукха толамаш даха йиш хургйолаш.

Машара уроке бераш долча вена хилар Сийлахь-боккхача Даймехка тlема ветеран В. Н. Крош. Цо аьлар:

— Гlалгlай кица ма дий «Тlемо воl ваьвац, тlемо воl хьаьвэ» яхаш. Iалаьмате нийса кица да из. Сона дукха дайнад адамашта тlемо тlаоттадаь Iазаш. Цудухьа ва тlахьехь шо машара мутlахьа хила. Шо курал еш хила деза вай Советски мехко деррига дуне фашистски сармаких мукъадаккхарах».

Таханарча маьршача къахьегаме малгобекаша доаха толамаш берашта довзийтар «Кавказ» яхача совхоза партбюро секретара Г. А. Ковыровас.

Вlашагlкхетар чакхдоалаш, дешархоша шоай хьамсарча школах, шоай иразерча вахарах йола стихаш йийшар, машарахи, доттагlалахи иллеш даьхар.

Магlалбикерча дешархоша хьтаре даакъа лоац машар чlоагlбеча гулдаьча тlамача аьшкахи каьхатахи эза ахча машара фонде дlачутелаш, «Солидарноста ярмаркаш» дlакхухьаш, кхы тайпара пайдане гlулакхаш деш.

ЙИIИГА СТИХОТВОРЕНИ

Хlанз оаш еаргйола стихотворени кепатеха араьннай укх деношка Магlалбикерча районни газета оагlо тlа. Эрсий меттала яьзьй из авторо. Вай къонача конструктора Хьакъкъалоев Ховргаз сона - корреспондентаи чlоагlа хоза хийтар стихотворени. Цудухьа баха лаьрхlар гlалгlай меттала а яькха «Селаlада» доттагlашна из ешийта аьнна.

МАШАР — ДУНЕННА

Машар — из да хьунаш,
хиш,
Ираз, детагlоз, эзаш.
Машар — малх ба,
сийрда малх,
Машар — белакъежа нах,
Машар сигален сийна
даьрий.
Ялат дийна улла аре,
Малхо дlоахдаь
деррига дуне...
Машар беза хьовех сонех,
Iаи ала машар лех...
— Машар, машар! —
бераша дех,
Дlахоа гаьнна берий тlар...
Машар — из керттера
дар!

Т. ДЕМЕЛЬХАНОВА,
Магlалбикерча № 20 йолча юкъерча школа 6 класса дешархо.

• • •

КЪОНАЧА СПОРТСМЕНИЙ ТОЛАМАШ

Магlалбикера бераш низ, могашал доаш хила гlерт. Каздй хила гlерт. «Тlах» яьнна кlантий ба аргдахаш массане а.

Вакъаьна а гlерт. Низ бола, могаш вола саг дукхагlа вах. Дукхагlа пайдене гlулакхаш де карагlдоал цунна. Цу тайпара нах ба Даьхенна эшараш. Цу тайпара нах кхуьш а латт Магlалбикерча дунехьача берех, спортаца доттагlал леладенда.

Дукха ба хlано тайп-тайпарча спортивни секцешка ухараш. Хlаьта вай дунцаргда таханарча денга дика толамаш даьхачарех.

Дукха ха йоацаш Аргуне хиннача кlалтохаргах латара йолча спортивни школай дешархошта юкъерча РСФСР первенстве массехказа сийлен пьедестала тlа бийлар Магlалбикерча берий - кхелетарай спортивни школа дешархой.

Шоай дозалла категорешка Россе чемпионаш хилар Гетагажов Мухьмад, Точиев Аьхмад. Царна качъзкар доше медалаш. Хlаьта, доше медалаш яьхар Келигов Iамархана, Хамхоев Заирече, Даурбеков Бахьаудина.

— Чlоагlа раьза ва со, — йоах воккхагlволча тренера, спорта мастерала кандидат волча С. М. Батырова. — Раьза ва къонача малгобекаша даьхача толамашта. Цхьабакъда, аз, са гlончаша Евлоевен Кокурхаевен кхебаьчар доккхагlа толамаш даьхад. Масала, Чалиев Мухьмад котваьлар СССР-а первенстве. Ерригсоюзни турнире чемпионски лента даьккхар Богатырев Хьамзата. Россе турнире хьалхара моттиг яьккхар Точиев Ахьмада.

Укх тlехххьарча хана тха спортивни школо кийчваьб 16 мастерала вола кандидат, 30 перворазрядник. Хlаьта, шоллагlеи кхоалагlеи разрядаш ираш бийца а варгвац.

Духхьал спортивни котдолаш яхара яйша да Iеш. спорт сата вай дикагlа къахьегара а, эшшача метте низ боцачоа тlаоттара а, халонех котувлара а, нахала бела кхьача царна оарцагlвулара а, — чакхдоакх шиЙ къамаьл тренера С. Батырова.

Уйла еш, бераш, цо аьнначох.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА

1 октябрь

С. М. Кирова цlерагlа культурай салаlарей парк. 9.00, 20.00. Болх беш я аттракционаш. 10.00, 14.00. Радиоконцерт. 11.00. «Дошо гуйре» яха асфальта тlа сурташ дахкара конкурс. 16.00. «Музыкей вахара» яха лекци. 16.00. Нохч-Гlалгlай пачхаьлкхен филармоне струнни квартета концерт. 19.30. «Музыкей вахара» яха кинофестиваль.

В. И. Ленина цlерагlа культура Дворец. 8.00. «Унахцlено» яхача группа занятиш. 10.00 «Дезала ираза дlоагlаш шуа бе доахк» яха брака торжественни хьале регистраци яр. 10.00. Болх беш я кино дезарий клуб-лаборатори. 12.00. Болх беш я аттракционий берий городок. 18.00. Музыка халкъашта юкъерча ден хетадаь Дворецa художественни самодеятельностен берий музыкальни школаи концерт. 18.00. «Советски композиторий ашараш» яха радиоконцерт. 19.00. Халхарий зал. Болх беш я «Вlашагlкхетар» яха дискоклуб.

Н. К. Крупская цlерагlа культура Дворец. 12.00. Йоккха зал. «Хоавчун дунен тlа» яхача университета занятиш. «Кагирхоша коммунистически кхетам дуча искусства лоаркlамах лаьца КПСС XXVI съезда» 14.00. № 6 йолча берий музыкальни школа концерт. 19.00. Кагирхой салаlара сайре.

А. М. Горька цlерагlа клуб. 17.00. Халкъашта юкъерча музыка ден хетадаь № 3 йолча берий музыкальни школа концерт.

Пролетбата цlерагlа культура Цlа. 10.00. Болх беш я аттракционаш. 10.00. Болх беш я «Чебурашка» яха берий киноклуб 13.00. Радиоконцерт. 16.00. Болх беш я «Орфей» яха клуб. П. И. Чайковске кхолламах йола беседа. 20.00. Болх беш я «Книга» яха дискоклуб.

2 октябрь

С. М. Кирова цlерагlа культурай салаlарей парк. Хьехархочун ден хетадаь дукхача наха са а лоlаш сакъердар. 9.00—20.00. Болх беш я аттракционаш. 10.00, 14.00. «Са хьалхара хьехархо» яха радиоконцерт. 12.00. «Тахан — хьехархочун ди» яха радиобеседа.

В. И. Ленина цlерагlа культура Дворец. 8.00. «Унахцlено» яхача группа занятиш. 10.00. «Фаьлгийн приключенейн дунен тlа» яха кинолекторий. 12.00. Болх беш я аттракционий берий городок. 19.30. Халхарий зал. Болх беш я «Вlашагlкхетар» яха дискоклуб.

Н. К. Крупская цlерагlа культура Дворец. 15.00. Болх беш да «Къона ленинец» яха кинотеатр.

А. М. Горька цlерагlа клуб. 14.00. «Болат а аьшк а мукхдуъ, къахьегама сийле — цlаккха» яха мехкдаьттаи газовни промышленноста 90 шу дизара хетаь къахьегама ветеранаш, доастабара сайре.

Пролетбата цlерагlа культура Цlа. 10.00. Болх беш я аттракционаш. 10.00. Болх беш я «Чебурашка» яха берий киноклуб. 17.00. «Вахари гитарей» яха чилийски патриота В. Харра хетаь тематически сайре. 20.00. Халхарий сайре.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ДIАХЬОШ ДА 1984 ШЕРА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газет язлара мах: шера—4 сом 8 кепик, ах шера — 2 сом 4 кепик.

Газет язду «Союзпечата» ерригача отделенеша, агентствашa, общественни уполномоченнеша.

ТЕЛЕВИДЕНИ

1 ОКТЯБРЬ

II ПРОГРАММА

18.20 — «Теница Анюста». Любительски фильм.

18.30 — «Нохч - Гlалгlайче гlоала».

18.40 — «Вайнах» яхача Нохч-Гlалгlай пачхаьлкхен халкъаро ансамбла концерт.

РАДИО

1 ОКТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).

6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).

6.50 — Керда хоамаш (гlалгlай меттала).

6.55 — Хоамаш. Хаттамах бола хоам (эрсий меттала).

8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.

8.23 — «Сердало» газета обзор.

8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).

8.33 — Передачай программа (гlалгlай меттала).

8.36 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).

10.15 — «Общественни заменим» яха радиожурнал (гlалгlай меттала).

10.35 — Музыкальни антракт (гlалгlай меттала).

11.00 — «Къонал» яха радиовыпуск (эрсий меттала).

11.30 — «Хьехархочох долл дош». Композици (эрсий меттала).

12.40 — «Доттагlа, хьехархо, кхихинча» (нохчий меттала).

13.00 — Халхара ритмаш (гlалгlай меттала).

15.15 — «Вай доттагlа — Iалам» яха радиожурнал (эрсий меттала).

15.45 — «Социалистически яхьа дневники» (эрсий меттала).

УКВ

18.00 — «Юкавар» Я. Саблинова операгlа оттаь музыкально - литературни композици.

18.56 — «Сакъердамча талгlе тlа» (гlалгlай меттала).

19.30 — «Зама» ансамбла концерт.

2 ОКТЯБРЬ

ХЬЕХАРХОЧУН ДИ

I ПРОГРАММА

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.

7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.

7.30 — Передачай программа (эрсий меттала).

7.33 — Передачай программа (нохчий меттала).

7.35 — Хоамаш. Хаттамах бола хоам (эрсий меттала).

8.25 — «Шоана хоза хета ашараш» (эрсий меттала).

11.20 — «Дисциплина чlоагlъе, къахьегамах хьакхур дукхагlа диайта» (эрсий меттала).

11.30 — Хьехархошта хетадаь концерт (эрсий меттала).

16.00 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала).

16.30 — «Къона тlехье» (нохчий меттала).

18.00 — «Ашарашца доттагlал дейчарна» (нохчий меттала).

УКВ

18.00 — «XX-ча бlаьшерий ритмаш» яхача циклера передача.

18.45 — «Селаlад». А. Ведзижева дувцар.

19.00 — Хьехархочун денна хетадаь концерт.

19.35 — Сакъердамо иллеш, ашараш.

Хаоттам

Тахан республике гlоалаеи Грозне хувалуш моргаш а йолаш, йовчая а йоацаш, малйбузехьара секунде 3—8 метр сиха мух а болаш, фегара температура республике гlоалле 15—20, Грозне 18—20 градус йовхал а йолаш ха хила тарлу.

Кхоанен ломмен тlераюлаш кхоаллеиш а йолаш, цхьанцайолча моттигашка лаьгlо догlа а делхаш, бе-бича оагlонашкахьара секунде 2—7 метр сиха мух а болаш, фегара температура байсашка 5—10, деношка 12—17 градус йовхал а йолаш ха латта тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехкенхана секретара — 2-84-68; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехаташ — 2-85-64; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттей деношка

СФ02835. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4792.